

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

**КРЕДИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ
ЕТАПІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

Виконала: студентка 4 курсу, групи 472-1
заочної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»

Шупенюк Тетяна Володимирівна

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Саїнчук Наталія Валеріївна

До захисту допущено на засіданні кафедри:

протокол № 11 від 29 травня 2024 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту

проф. Нікіфоров П.О

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ.....	6
1.1. Сутність та значення кредитної діяльності банку в сучасних умовах економічного розвитку.....	6
1.2. Кредитні операції як основний структурний елемент кредитної діяльності банку.....	12
1.3. Механізм формування та реалізації кредитної політики банківської установи.....	15
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК».....	23
2.1. Аналіз кредитних операцій досліджуваного Банку.....	23
2.2. Оцінка ефективності кредитної діяльності досліджуваної банківської установи.....	30
2.3. Підвищення якості кредитного портфеля АТ «Креді Агріколь Банк».....	38
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВ В УКРАЇНІ.....	41
3.1. Напрями підвищення ефективності системи управління кредитними ризиками банку.....	41
3.2 Ефективне управління кредитною діяльністю банківської установи.....	51
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Найпоширенішою операцією банківських установ, яка надає їм можливість одержати основну частину доходу є видача кредитів. З розвитком кредитних відносин та зростанням їх ролі в житті суспільства значні обов'язки відповідно до організації та видачі кредитів полягає на тільки на банківські установи. Але, загальні тенденції сучасного розвитку кредитних операцій вітчизняних банківських установ показують нам про зниження ролі банківського кредиту в забезпеченні виробничого сектора додатковими тимчасово вільними грошовими ресурсами. Саме тому, одним із важливих завдань, що виникають у банках є ефективне здійснення кредитної діяльності.

Кредитна діяльність банківських установ повинна охоплювати найважливіші структурні елементи та принципи організації кредитної роботи в банку, встановлювати пріоритетні напрями кредитування. Кредитна діяльність банківської установи в сучасних умовах – це частина філософії банківського бізнесу, яка характеризує внутрішню банківську процедуру видання кредиту, документообіг, контроль за кредитним портфелем, роботу з проблемними кредитами, ефективне управління кредитними ризиками. В даному контексті основною ціллю кредитної діяльності банківської установи є досягнення комерційного росту шляхом зміцнення та підвищення надійності кредитного портфеля банківської установи. Таким чином, зазначені тенденції зумовлюють пошук напрямів ефективного управління кредитної діяльності банківських установ, що впливатиме на активізацію кредитного забезпечення реального сектору національної економіки та економічного розвитку банківської системи. Тому підвищення ефективності кредитної діяльності банківських установ та розвиток цієї сфери є однією із найактуальніших і гострих проблем на сьогоднішній день.

Дана проблематика є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, що підкреслює її важливість для національної

економіки загалом. Дослідженням кредитної діяльності банківських установ присвятили свої праці наступні вчені як Антіпова Н. А., Васильєва Н. О., Волкова Н.І., Кункель А.О., Довгань Ж.В., Доценко І. О., Круш П. В., Лисенок О.В., Лютий О.І., Мещеряков А.А., Островська Н.Л., Рибалко О. П., Семенча І.Є., Шило Ж. С. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад кредитної діяльності, з'ясування сучасного стану кредитної діяльності досліджуваного банку та шляхів підвищення ефективності управління кредитною діяльністю банків.

Для досягнення цієї мети у кваліфікаційній роботі вирішувалися наступні **завдання**:

- визначити сутність та значення кредитної діяльності банку у сучасних умовах економічного розвитку;
- охарактеризувати кредитні операції як основний структурний елемент кредитної діяльності банку;
- розкрити механізм формування та реалізації кредитної політики банківської установи;
- проаналізувати кредитні операції досліджуваного Банку;
- оцінити ефективності кредитної діяльності досліджуваної банківської установи;
- дослідити підвищення якості кредитного портфеля АТ «Креді Агріколь Банк»;
- визначити напрями підвищення ефективності системи управління кредитними ризиками банку;
- обґрунтувати шляхи ефективного управління кредитною діяльністю банківської установи.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є кредитна діяльність банківської установи.

Предметом кваліфікаційної роботи є механізм здійснення кредитної політика банківської установи.

Методи дослідження. Методологічну та теоретичну основу кваліфікаційної роботи становлять загальнонаукові методи пізнання: діалектичний метод, системний метод – для дослідження механізму здійснення кредитної діяльності банківської установи; порівняльний метод, аналізу та синтезу; узагальнень та наукової абстракції – для розкриття змісту понятійного апарату; графічний і табличний методи – для подання результатів дослідження.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є законодавчо-нормативні акти, які регулюють кредитну діяльність банківських установ в країні; монографічні дослідження і наукові публікації вітчизняних та зарубіжних науковців; статистичні матеріали НБУ та АТ «Креді Агріколь Банк»; електронні ресурси світової мережі Internet.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 50 найменувань, містить 6 рисунків та 13 таблиць.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

1.1. Сутність та значення кредитної діяльності банку в сучасних умовах економічного розвитку

Кредитна діяльність банківської установи є одним із основних чинників, який відрізняє її від небанківських установ. У міжнародній практиці саме з кредитуванням пов'язана значна частина прибутку банківської установи. В той же час кредитування є однією з найризикованіших операцій банківської установи. Це пояснюється як самою економічною сутністю кредиту, так і тим, що кредитні операції посідають вагомe місце в банківському портфелі більшості банків.

Економічна сутність категорії «кредит» як з теоретичної, так і з практичної точки зору – явище неоднозначне. Слово «кредит» походить від латинського «creditum», що може означати «позика» або «борг». Деякі філологи пов'язують його із «credos», тобто «вірю», «довіряю» [4]. Поняття кредиту так чи інакше розглядається науковцями як економічні відносини про надання тимчасово вільних грошових коштів однією особою іншій, що засновані на довірі та мають в основі повернення наданих коштів у певний термін зі сплатою відсотків за користування. Базові ознаки, що притаманні кредитним відносинам можна відобразити в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Властивості кредитних відносин банківської установи

Основі властивості кредитних відносин		
Процес кредитування означає передачу тимчасово вільних грошових коштів однією особою іншій у тимчасове користування на умовах строковості, поверненості та платності	Економічною основою кредиту є тимчасово вільні грошові кошти, які можуть бути акумульовані у формі позичкового капіталу	Кредитні відносини передбачають наявність довіри, яка заснована на кредитному договорі

Отже, кредит - це економічні відносини, що виникають між кредитором та позичальником на кредитному ринку з приводу передачі тимчасово вільних грошових коштів на умовах їх строковості, поверненості та сплати відсотків за користування. Кредит є однією із важливих форм руху позичкового капіталу [11].

Так як банки являється основним фінансовим посередником на кредитному ринку, то вони можуть запропонувати клієнтам велику кількість різноманітних банківських продуктів та послуг. Але існує певний базовий перелік операцій, без яких банківська установа не може функціонувати, а саме кредитної діяльності. У структурі активних операцій банківських установ найбільшу частку займає саме кредитна діяльність, тому найбільша частина активів банківської установи вкладається саме у кредитні операції.

Поняття «кредитна діяльність» банку виступає предметом численних наукових дискусій, ототожнюючи його з такими поняттями як: кредитні операції, кредитні послуги, кредитний процес, кредитні взаємовідносини, кредитна політика, кредитування тощо.

Розглядаючи поняття «кредитної діяльності» банківської установи як комплексний процес з відтворення та реалізації кредитних операцій та послуг з метою одержання прибутку, зауважимо, що воно є більш ширшим за поняття «кредитна операція» та «кредитна послуга», які є лише відповідним етапом кредитної діяльності [7, с. 109–117].

Так як, кредитна діяльність банківської установи не обмежується лише процесом кредитування, а також впливає на фінансовий стан як банків, так і інших господарюючих суб'єктів, то відповідно існує взаємозалежність між ними на фінансовому ринку. Кредитна діяльність реалізується на базі розробленої кредитної політики банківської установи, яка є об'єктом управлінського впливу через застосування таких основних функцій управління, як: прогнозування, планування, організація, регулювання та контроль [24, с. 149–158].

Також наступні науковці як М.Г. Дмитренко та В.С. Потлатюк, не даючи власного визначення, досліджують поняття категорії «кредитна діяльність» банківських установ, співставляючи його з кредитним потенціалом, кредитними відносинами, банківським кредитуванням. Ці вчені обмежуються загальними визначеннями даної категорії, зосереджуючи увагу на ролі кредитного потенціалу банківської установи у її кредитній діяльності. З однієї сторони, кредитний потенціал має визначати «економічно обґрунтовані межі використання мобілізованих у банку джерел грошових коштів для надання кредиту і здійснення інших операцій, а з іншої – кредитний потенціал банку відображає величину мобілізованих у банку коштів за мінусом загального резерву ліквідності» [17, с. 11]. Кредитування ж розуміється ними як кредитний процес, що може бути як сукупність механізмів реалізації кредитних відносин, в той же час останні подаються як відокремлена частина економічних відносин, пов'язана з наданням вартості (грошових коштів) у позику із поверненням відсотків. Отже, вони не виділяють основних елементів кредитної діяльності банку.

Ще один науковець С.В. Глущенко досліджуючи кредитний ринок не відмічає змісту кредитної діяльності банку, не дивлячись на те, що ця діяльність банківських установ має бути основою функціонування кредитних інститутів. Даючи визначення різним видам кредиту і формам кредитування, він не пов'язує це з кредитною діяльністю банку [12].

Також, розкриваючи суть кредитної політики, деякі автори стверджують, що це стратегія і тактика банківської установи щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування різних суб'єктів. Зауважимо, що кредитна політика має реалізовуватись через кредитну діяльність банку, то остання також має бути спрямована на акумуляцію кредитних ресурсів і подальше їх використання за призначенням.

Визнаючи сутність та функції кредиту, група авторів на чолі з професором С.К. Реверчуком стверджує, що кредитування здійснюється переважно за рахунок залучених коштів клієнтів, а поняття банківського

кредиту визначається як тимчасово вільні грошові кошти, що надається банківською установою позичальнику на умовах повернення, строковості, платності, забезпеченості та в деяких випадках за цільовим призначенням. При цьому вказується, що банківський кредит надається тільки у грошовій формі у межах сформованих кредитних ресурсів [40].

Таким чином можна зробити висновок про те, що наданню коштів позичальникам як позики передують формування кредитних ресурсів, а останні є часткою акумульованих і мобілізованих коштів. Тобто кредитна діяльність банку передбачає, з однієї сторони, формування кредитного ресурсу, а з іншої сторони, його використання у процесі кредитування позичальників.

Аналізуючи дослідження наступної групи науковців М.П. Денисенка, В.Г. Кабанов, Л.М. Худолія можна стверджувати, що кредитні операції здійснюються банківськими установами в межах кредитних ресурсів [15]. Тобто першопочатковою умовою проведення кредитних операцій банківських установ є кредитні ресурси. Таку ж думку висловлює і наступна група науковців як С. М. Колотуха та С. А. Власюк [22]. Вони визначають, що банківські установи, функціонуючи у сфері обміну грошей, є водночас і кредиторами, і позичальниками. А рух грошей здійснюється на платній основі, яка визначає кредитну діяльність як таку, що впливає на підтримку процесу відтворення як у діяльності кредиторів банківської установи, так і самого банку, а також його позичальників.

Тобто кредитна діяльність банку не може обмежуватись лише процесом кредитування. На жаль, застосовуючи в подальшому термін «кредитна діяльність» банківської установи, науковці не приділяють уваги її економічній сутності. Питання кредитної діяльності банку розглядають як функцію відповідного підрозділу банківської установи, через яку розкрито організацію кредитної роботи в банку.

Отже кредитна діяльність банківської установи здійснює свій вплив не лише на банки, а також і на своїх клієнтів і на суб'єктів господарювання, за рахунок коштів яких банківські установи акумулюють свої кредитні ресурси.

Тобто кредитна діяльність банківських установ стосується більше суб'єктів господарювання, ніж складу своїх клієнтів, і охоплює значно більшу сферу національної економіки держави, ніж та, в яку банківські установи вкладають кредитні кошти. Цей підхід зумовлює головну роль кредитної діяльності банку і вимагає особливих умов її захисту.

Кредитній діяльності банку притаманні певні властивості. Такими властивостями є: економічні, правові, соціальні та комерційні ознаки (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Властивості кредитної діяльності банку

Властивості кредитної діяльності банку			
Економічні: наявна можливість тимчасово вільних грошових коштів у юридичних та фізичних осіб; існування ринку кредитних послуг; існування юридичних та фізичних осіб, здатних мобілізувати тимчасово вільні грошові кошти і пропонувати їх на ринку; існування новітніх технологій кредитування.	Правові: існування правових норм, що регулюють кредитну діяльність банку; існування правових засобів захисту юридичних та фізичних осіб на ринку кредитних послуг; існування умов для легітимації надання кредитних послуг.	Соціальні: існування кваліфікованих фахівців для забезпечення кредитної діяльності банку; довіра фізичних осіб до суб'єктів, що здійснюють кредитну діяльність; існування у громадян необхідного менталітету щодо взаємовідносин з банками та іншими кредитними установами	Комерційні: підвищення надійності якості кредитного портфеля банківської установи; формування високоякісних активів, що забезпечують достатній рівень прибутковості; обґрунтоване вкладання кредитних коштів в економічно перспективні, рентабельні проекти.

Існування властивостей кредитної діяльності вказує на те, що кредитна діяльність банківських установ здійснюється на основі взаємообумовленого інтересу багатьох суб'єктів ринку: банківських установ і суб'єктів господарювання, суспільства, громадян і домогосподарств, держави і її інституцій.

Кредитна діяльність банку стає реальною і ефективною тільки за умови наявності такого інтересу, вона об'єднує інтереси банківських установ

(акумуляції і мобілізації коштів і їх використання для отримання прибутків), господарюючих суб'єктів (фінансування певних проєктів, їх реалізація і одержання прибутку) та країни (розвиток національної економіки держави, зростання внутрішнього валового продукту тощо).

Також кредитну діяльність банку можна розглядати, з двох сторін, як на макроекономічному рівні (в масштабах всієї банківської системи), так і на мікроекономічному рівні - як складову функціонування кожної конкретної банківської установи.

Основна мета управління кредитною діяльністю на рівні банківської установи полягає в тому, щоб організувати ефективне розміщення залучених грошових коштів в кредити і при цьому забезпечити: необхідний рівень ризику; ліквідність; отримання прибутку від позичкових операцій; відповідність діяльності банківської установи потребам економічної політики країни [8].

Дослідивши різноманітні підходи науковців щодо розуміння сутності кредитної діяльності банківської установи, пропонуємо узагальнити дане визначення як - сукупну координацію дій, які пов'язані із формуванням механізму залучення та розміщення кредитних ресурсів на кредитному ринку із використанням загальноприйнятих принципів та законодавчо-нормативних норм для забезпечення ефективного управління кредитним процесом банківської установи.

Отже, кредитна діяльність банку – це двосторонній процес, що передбачає, з однієї сторони, залучення грошових коштів та формування кредитних ресурсів, а з іншої, їх розміщення на кредитному ринку; зумовлює особливий статус банківської установи як основного фінансового посередника на кредитному ринку, який характеризується високим ступенем відповідальності перед значним колом суб'єктів, а саме кредиторами, акціонерами, позичальниками, державою.

1.2. Кредитні операції як основний структурний елемент кредитної діяльності банку

На сучасному етапі розвитку суб'єкти господарювання відчують постійну нестачу фінансових ресурсів. Задоволенням їх потреб у позичковому капіталі на ринку кредитування займаються, перш за все, банківські установи. У структурі активних операцій банку традиційно найбільшу частку займають кредитні операції. Це пов'язано з об'єктивною властивістю капіталу використовуватися у сфері, де найвища норма прибутку. Саме дослідження кредитних операцій банківської установи з точки зору рівня ризику, забезпеченості та дохідності лежить в основі оцінки якості активів, що, у свою чергу, є важливим етапом рейтингової оцінки діяльності банківської установи. Позикові операції становлять один із найефективніших, тобто прибуткових методів розміщення ресурсів банківської установи. В той же час кредитні операції – це найбільш ризикований вид операцій банківської установи. Саме тому банківським установам необхідно прагнути зменшувати кредитні ризики, що можуть виникнути разом із проведенням кредитних операцій. Потрібно відмітити, що функціонування даних інститутів на кредитному ринку країни пов'язане із достатньою низкою проблем, які перешкоджають ефективному їх розвитку. Ураховуючи вагомість цих проблем, вивчення цього питання на сучасному етапі розвитку кредитних відносин є доволі актуальним.

На сьогодні банківські установи пропонують клієнту велику кількість різноманітних банківських продуктів і послуг. Широка диверсифікація кредитних операцій дозволяє зберігати клієнтів і залишатися рентабельними навіть при надто спадаючій кон'юнктурі ринку. Не випадково у всіх західних країнах вони залишаються основною операційною ланкою кредитної системи.

Головна функціональна сфера діяльності банківських установ - посередництво в кредиті. Банки виконують головну роль посередників між

господарськими суб'єктами і секторами, що нагромаджують тимчасово вільні грошові кошти, і тими суб'єктами економічного обороту, які тимчасово потребують додаткового капіталу [34].

У ролі фінансових посередників банківські установи конкурують з іншими видами кредитних установ. Вони надають можливість власникам тимчасово вільних капіталів зручну форму накопичення грошей у вигляді різноманітних депозитів, що дозволяє зберігати грошові кошти і задовольняти потребу суб'єкта в ліквідності. Для багатьох суб'єктів ринку така форма зберігання грошей більш краща, ніж вкладення капіталу в облігації або акції.

Найбільш важливими для банківських установ серед видів активних операцій є кредитні операції, а серед пасивних є нагромадження грошових коштів на депозитах, то сукупність цих банківських операцій можна назвати кредитно-депозитною банківською діяльністю.

Кредитні операції - це економічні відносини між кредитором і позичальником (дебітором) з надання тимчасово вільних грошових коштів на умовах та принципах кредиту. До банківських кредитних операцій можна віднести наступні групи:

- активні, коли банківська установа виступає в особі кредитора, видаючи кредити;
- пасивні, коли банківська установа виступає в ролі позичальника (дебітора), залучаючи тимчасово вільні грошові кошти від клієнтів і інших банківських установ на умовах платності, терміновості, зворотності [23].

Також виділяють форми здійснення кредитних операцій: позики і депозити. Звичайно активні і пасивні кредитні операції банки мають можливість здійснювати як у формі кредиту, так і у формі депозитів. Активні кредитні операції банків включають, по-перше, позичкові операції з клієнтами та операції з видачі міжбанківського кредиту; по-друге, з депозитів, розміщених в інших банківських установах. Пасивні кредитні операції банку аналогічно включають: депозити третіх юридичних і фізичних

осіб, включаючи депозити клієнтів і інших банківських установ в даному банку, і позичкових операцій з отримання банківською установою міжбанківського кредиту. Існує певна закономірність: чим стабільніше економічна ситуація в державі, тим більшу питому вагу займають кредитні операції в структурі банківських активів. У період економічної нестабільності та невизначеності відбувається непропорційне зростання портфеля цінних паперів і касових активів [33].

Ефективне і раціональне управління як активами так і пасивами надає банківській установі інструменти для створення оптимальної структури балансу та можливості надання захисту від значного коливання показників фінансового ринку.

Стратегічною ціллю управління кредитно-депозитною політикою банківської установи є розуміння нерозривної цілісності активів, пасивів та капіталу банківської установи, а також пріоритету сукупності кредитного портфелю для одержання високої прибутковості при існуючому рівні ризику. Інструменти управління кредитною та депозитною політикою банківської установи складаються з IT-системи, методи та моделі планування, сценарний аналіз та дослідження, системи з прогнозування, фінансовий моніторинг та специфічні звіти. Отже цей процес охоплює майже всі сфери управління фінансами банківської установи: довгострокове та середньострокове планування діяльності, оперативні методи управління, оцінку і контроль, а також управлінням рівнем прибутку та ступенем ризику, створення аналітичних інструментів [16, с. 15].

В залежності від стратегічних цілей та позицій банківської установи на ринку функціонування банківських послуг основа діяльності банківської установи може виступати як основне джерело його доходу. Отже, щоб від діяльність банківської установи в кредитно-депозитних операція отримувати прибутки, необхідна правильна, виважена оцінка та формування відсоткової ставки, за якою банківська установа може залучати депозити та надавати кредити. Ці відсоткові ставки визначають попит на банківські кредитні та

деPOSITNІ операції, суму накопичених банківською установою активів та зобов'язань, чистий процентний дохід (або чисті відсоткові витрати, якщо відсоткові витрати вищі за відсоткові доходи). При аналізі з урахуванням ризику непогашення кредитів на заплановану дату банк може обмежити негативний вплив цього ризику, тому правильний аналіз кредитних та депозитних операцій дуже важливе для дохідної діяльності банківської установи [23, с. 22].

Найбільшу загрозу для банківських установ становлять кредитні операції – ризик невиконання кредиту. Для попередження такої загрози, кожна банківська установа вдосконалює та втілює власну кредитну політику, виходячи з поточних і майбутніх перешкод та економічних умов. Кредитна політика банку повинна бути націлена на обмеження кредитного ризику.

Для того щоб сформувавши краще цілісне розуміння про види кредитних операцій, класифікуємо їх по наступним характерним ознакам, які притаманні і самому кредиту (Дод. А).

Цю класифікація можна ще деталізувати, оскільки кредитні операції можна класифікувати за іншими критеріями та відмінностями, але насправді така класифікація заснована на великій кількості критеріїв та умов гарантії та показує, що кредитна діяльність це складна економічна категорія.

1.3. Механізм формування та реалізації кредитної політики банківської установи

Основою формування кредитної політики банківської установи виступають її цілі та завдання. Формуючи кредитну політику банку можна стверджувати, що її цілі тісно пов'язані із стратегічними цілями банківської установи та ототожнюються з цілями її банківської політики.

«Кредитна політика банків» - це стратегія банківської установи по залучення коштів та видачі кредитів своїм клієнтам. Кредитна політика банку базується на принципах та умовах кредитування. Формування кредитної

політики банку базується в плануванні, регулюванні, контролі та організації кредитних взаємовідносин між банківською установою та клієнтами [44, с. 771.].

Розглядаючи мету кредитної політики банківської установи, варто зауважити, що єдиної думки науковці не досягають.

Так, Н.А. Антипова зазначає її як «досягнення комерційного зростання шляхом зміцнення та підвищення надійності якості кредитного портфеля банку» [3].

М.М. Новосельцева більш ширше розуміє це поняття як «кредитна політика розробляється для допущення тільки такого характеру ризику, що дозволяє забезпечувати високу якість активів, постійний необхідний рівень прибутковості; створення високопрофесійного кадрового складу, що забезпечують високу якість кредитного портфеля банку; кредитування економічно перспективних, рентабельних проектів, що відповідають стратегічним цілям банку; сприяння створенню довгострокових відносин з клієнтами, які приносять дохід; уникнення використання висококонкурентних, але невиправданих методів кредитування» [35, с.21].

Важливим етапом дослідження сутності кредитної політики банку є виявлення її основних типів:

- поміркована кредитна політика (середній ступінь кредитного ризику; застосування загальноприйнятих правил та методів банківської практики; курс на максимізацію фінансової стабільності банківської установи; усереднені умови здійснення кредитної політики);

- агресивна кредитна політика (максимізація прибутку; стрімке збільшення обсягів кредитної діяльності; зневажання високим ступенем ризику; висока питома вага пролонгованих кредитів; значні суми позик) [13, с. 119-124.].

Класифікація кредитної політики банківської установи передбачає виділення окремих її видів за різними класифікаційними ознаками:

1. За суб'єктами кредитування – кредитування юридичних і фізичних осіб, фізичних-осіб підприємців.

2. За цілями – за поданням цільових кредитів, за поданням нецільових кредитів.

3. За типом ринку – на грошовому ринку, на фінансовому ринку, на ринку капіталів.

4. За географією приналежністю – кредитна політика, що проводиться банківською установою: на місцевому, регіональному, національному і міжнародному рівнях.

5. За галузевою приналежністю – кредитна політика банку щодо кредитування: промислових підприємств (важкої, легкої, харчової промисловості) та інших.

6. За ціною (вартістю) кредиту – кредитна політика банку з видачі: стандартних позик, пільгових позик, проблемних позик (під підвищені проценти).

7. За методами кредитування – при кредитуванні за залишком, при кредитуванні з поверненням.

Функціональне призначення кредитної політики банку не може бути переоцінене. Тому функції кредитної політики банку можуть бути як загальні, так і специфічні.

До загальних функцій кредитної політики банківської установи слід віднести наступні:

- комерційна (отримання прибутку банківською установою);
- стимулююча (забезпечення потреб грошового обороту кредитними ресурсами);
- контролююча (аналіз та мінімізація кредитних ризиків).

До специфічних функцій кредитної політики банку можна віднести наступні:

- створення сукупності цілей управління кредитною діяльністю банку;

- забезпечення узгодженості інтересів різних груп зацікавлених осіб банківської установи (кредиторів та позичальників у першу чергу);

- ефективна оптимізація кредитного портфелю банку.

Механізм є обов'язковим елементом будь-якої системи, що орієнтується на виконання функцій даної системи.

До основних елементів механізму кредитної політики банку вважаємо за доцільне віднести наступні складові [30]:

- суб'єкт – основний фактор, який цілеспрямовано запускає в дію відповідний механізм управління;

- ціль – бажаний і доведений результат дії відповідного механізму управління;

- форма - організаційне правильно оформлене методичне забезпечення;

- методи - інструменти, способи і технології процесів досягнення поставленої цілі;

- сукупність видів і джерел ресурсів, що застосовуються для досягнення цілей.

Розробка стратегії банківської установи обов'язково повинна поєднуватися із такими категоріями як:

- клієнтська база банківської установи;

- витрати та доходи банківської установи;

- ресурсна база банківської установи.

Сформувавши загальну мету діяльності банківської установи, варто виділити ключові можливості та перешкоди, що генеруються зовнішнім середовищем для їх подальшого дослідження та аналізу.

Аналіз зовнішнього середовища діяльності банківської установи проводять на основі SWOT-аналізу. За його допомогою аналізується стратегічна реакція банківської установи на очікувані зміни зовнішнього середовища (успішність діяльності банківської установи, з врахуванням можливих перешкод і можливостей) за допомогою наявних та запланованих ресурсів.

Після проведеного дослідження на другому етапі здійснюється завершальне визначення цілей кредитної політики банківської установи та варіантів їх досягнення, що береться за основу формування кредитної стратегії, під якою необхідно розуміти деталізовану сукупність рішень із гарантуванням досягнення цілей кредитної політики банківської установи з врахуванням впливу зовнішніх чинників, базуючись на пропозиції конкурентоспроможних кредитних продуктів і послуг, здатності до ефективного управління ресурсами, підтримці прийняттого ступеня ризиків і забезпеченні стійкості банку [29, С. 183-195].

Визначивши стратегічні цілі та окресливши коло тактичних цілей, кредитний комітет розробляє власне кредитну політику банківської установи, інструкції та правила, за допомогою яких співробітники банку здійснюють свої обов'язки згідно затвердженої кредитної політики.

Всі елементи кредитної політики банку повинні відображатись у відповідному внутрішньому документі, який складається з:

- стандартів та параметрів, на які спираються банківські працівники, які відповідають за різні етапи кредитування;
- лімітів та повноважень директорів, осіб, що приймають стратегічні рішення щодо кредитування;
- можливостей для зовнішніх та внутрішніх аудиторів проаналізувати якість кредитного управління в банківській установі.

Розробкою кредитної політики банківської установи як правило займається кредитний комітет банківської установи. Процес формування кредитної політики банку завершується поданням його правлінню банківської установи для затвердження та підписання.

Процес формування кредитної політики банку передбачає розробку меморандуму з кредитної політики банку, який має забезпечити досягнення стратегічних цілей банківської установи у галузі кредитування. Його розробляє і контролює теж кредитний комітет банківської установи.

Меморандум є конфіденційним документом банку, до складу якого входить стратегія, цілі та методи банківської кредитної політики банку. З цим документом ознайомлюють лише тих працівників банку, які безпосередньо приймають участь у процесі банківського кредитування [1, с. 103].

Меморандум являється базою для контролю та спостереження за організацією кредитного процесу в банку, інструктивним матеріалом для працівників підрозділів, які здійснюють банківське кредитування, інструментом контролю за виконанням вимог кредитних інструкцій для керівників кредитних підрозділів.

На третьому етапі в рамках сформованої кредитної політики банківської установи здійснюється розробка головних параметрів організації кредитного процесу:

- «- окреслення повноважень у сфері прийняття рішень щодо надання кредитів;

- розподіл обов'язків з передачі прав та надання інформації в рамках бізнес-процесів кредитування;

- встановлення вимог до перевірки, оцінювання та прийняття рішень за кредитними заявками клієнтів;

- створення стандартів оцінки кредитоспроможності позичальників; формування вимог до інформаційного забезпечення, зокрема необхідної документації, що супроводжує кожну кредитну заявку, а також документації, що зберігається у кредитній справі (фінансова звітність, договори застави тощо);

- визначення обов'язків співробітників банку з детальним визначенням відповідальних за зберігання і перевірку кредитних справ;

- формалізація правил прийняття, оцінювання та реалізації кредитного забезпечення;

- деталізація методики встановлення процентних ставок і комісій за кредитами, умови погашення кредитів;

- характеристика стандартів якості, що застосовуються до всіх кредитів; формалізація практики виявлення, аналізу та розв'язання ситуацій, пов'язаних із проблемними кредитами тощо» [1, с. 103].

Наступний етапі пов'язаний з механізмом контролю за реалізацією кредитної політики банківської установи, що передбачає сукупність дій суб'єктів управління, яка спрямовується на постійне спостереження за чинниками, що впливають на можливість реалізації кредитної політики банківської установи для своєчасного виділення відхилень фактичних результатів кредитної діяльності від запланованих при прийнятті оперативних управлінських рішень, що забезпечують досягнення її цілей у зазначеному проміжку часу.

Органами контролю за кредитною політикою в банківській установі являються: ревізійна комісія, служба внутрішнього аудиту та правління банківської установи.

На завершальному етапі проводиться загальна оцінка ефективності розробленої кредитної політики банку. Варто відмітити, що не існує уніфікованих критеріїв оцінки ефективності кредитної політики банківської установи. Їх склад та оптимальні визначення залежать, перш за все, від обраного банківською установою типу кредитної стратегії, спираючись економічну та соціальну ситуації в регіоні функціонування банківської установи або враховуючи всю сукупність зовнішніх і внутрішніх перешкод, які впливають на його роботу.

Отже, технологія формування кредитної політики банківської установи це дуже складний, комплексний та структурований процес, який включає в себе формування та реалізацію стратегічних та тактичних цілей банківської установи в цілому та цілей кредитної політики, зокрема, оцінка зовнішнього середовища та внутрішнього потенціалу банківської установи, створення внутрішніх документів, які регламентують роботу банківської установи з кредитування.

Отже, можна зробити висновок, що всі етапи та процеси формування та реалізації кредитної політики банку тісно взаємообумовлені між собою та входять до загального механізму створення та реалізації кредитної політики банківської установи. Кредитна політика виступає одним із найважливіших інструментів запобігання усіляким ризикам, з якими стикається банк.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»

2.1. Аналіз кредитних операцій досліджуваного Банку

Послугами Креді Агріколь банку в Україні фізичні та юридичні особи користуються з 1993 року. Компанії агропромислового комплексу мають найбільші тісні відносини з банківською установою на відміну від інших секторів економіки. Згідно різних рейтингів оцінок Банк є надійним, соціальним та має високу ділову репутацію в Україні. Банк користується довірою як приватних, так і корпоративних клієнтів, до яких відносяться як малі та середні підприємці, так і великі українські підприємства та міжнародні компанії. Сьогодні мережа відділень банку нараховує понад 141 на території всієї України [37].

Аналіз кредитних операцій банку передбачає дослідження його кредитного портфеля. Для цього здійснимо аналіз динаміки та структури наданих кредитів досліджуваного банку. Розглянемо динаміку загального обсягу наданих кредитів клієнтам банку за період 2021-2023 рр. (рис.2.1).

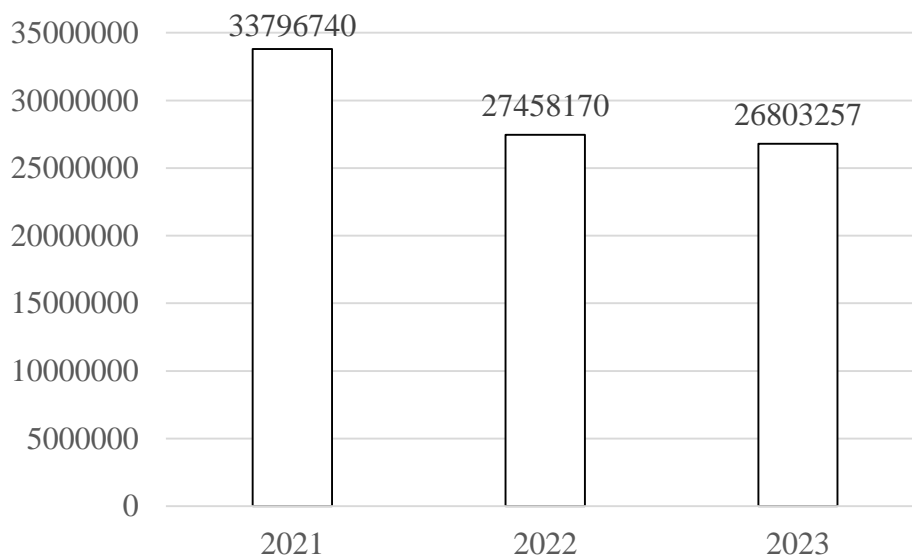

Рис. 2.1. Динаміка виданих кредитів клієнтам АТ «Креді Агріколь Банк», (тис. грн.)*

*Джерело: офіційний сайт АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Аналізуючи динаміку виданих кредитів клієнтам банку ми можемо зробити висновок, що протягом 2021-2023 рр. працюючий кредитний портфель зменшився на 20,7 %. Таке значне зменшення пов'язано з зовнішніми ризиками, які виникли при COVID-2019 та російською агресією, яке вплинуло на зменшення продажів споживчих кредитів, зменшенням портфеля кредитних карток, які були заморожені до лютого 2023 року.

Але кредитний портфель майже завжди займає найбільшу питому вагу в структурі активів банку, не виключенням являється і АТ «Креді Агріколь Банк». Розглянемо частку загального обсягу кредитів в активах досліджуваного банку (рис. 2.2).

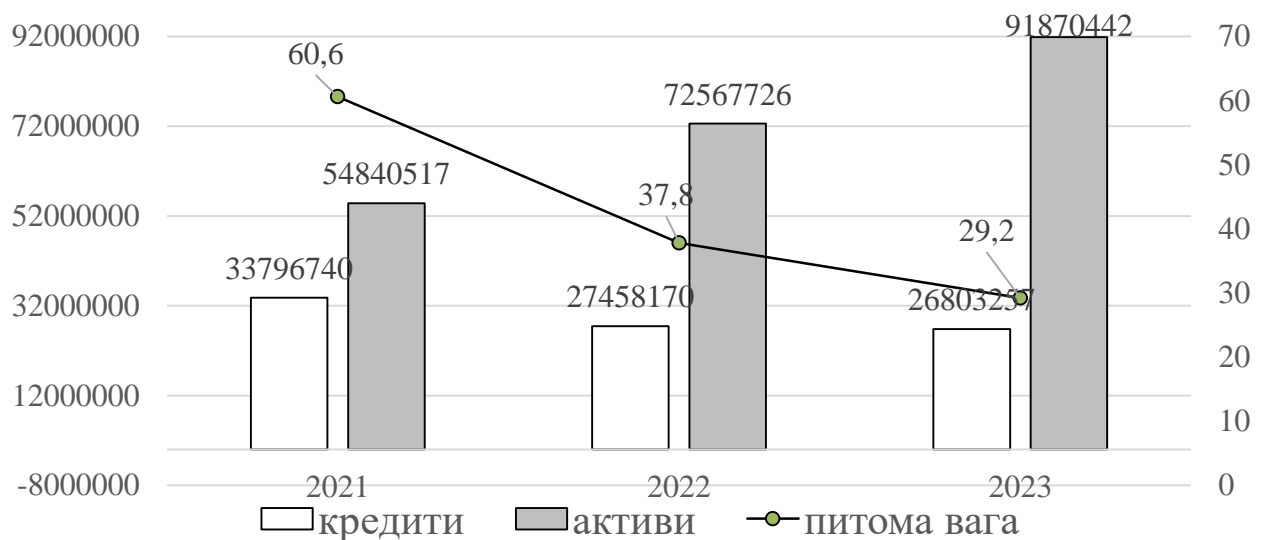

Рис.2.2. Питома вага кредитів в активах АТ «Креді Агріколь Банк»,
(тис. грн., %)*

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Рис. 2.2 показує нам те, що питома вага кредитних операцій у загальних активах банку складає в 2021 р. - 60,6 %, в 2022 р. – 37,8 %, а вже в 2023 р. вона ще зменшилася до 29,2 %. Достатньо велике значення цього показника вказує на те, що банківська установа занадто перевантажена позиками, але і низький його рівень теж негативне явище. В АТ «Креді Агріколь Банк» значення цього показника за досліджуваний період значно

зменшилося, що негативно може вплинути на доходи банку, але це пов'язано зі зовнішніми, а не внутрішніми ризиками банку.

Отже, розглянемо динаміку структура кредитів клієнтів АТ «Креді Агріколь Банк» у 2021-2023 рр., яка наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка та структура кредитів клієнтів АТ «Креді Агріколь Банк»
за 2021-2023 рр. (тис. грн., %)

Показник	2021		2022		2023		Відносне відхилення	
	сума	%	сума	%	сума	%	2022/ 2021	2023/ 2022
Кредити, що надані юридичним особам	29539281	83,2	29302119	86,9	24288170	85,9	3,7	-1,0
Іпотечні кредити фізичним особам	141548	0,4	122127	0,4	106263	0,4	-	-
Споживчі кредити фізичним особам	5828505	16,4	4306666	12,8	3882504	13,7	-3,6	0,9
Резерви під очікувані кредитні збитки	(1712594)	5,1	(6272742)	18,6	(8197025)	29,0	13,5	10,4
Усього кредитів за мінусом резервів	33796740	100	27458170	100	20079912	100	-	-

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Аналізуючи табл. 2.1 можна сказати, що кредити юридичним особам за 2021-2023 найбільші і коливаються в межах 83,2-85,9 % в структурі кредитного портфеля банку. Але загалом обсяги кредитів клієнтам банку показують тенденцію до зменшення. Іпотечні кредити фізичним особам на протязі досліджуваного періоду не змінювалися і їх питома вага була всього 0,4 %. Споживчі кредити клієнтів банку мали тенденцію до зменшення, так у 2021 р. вони становили 16,4 %, у 2022 р. – 12,8 %, але не набагато

збільшилися у 2023 р. – 13,7 %. Резерви під очікуванні кредитні збитки мали зростаючу динаміку від 5,1 % у 2021 р. до 29,0 % у 2023 р.

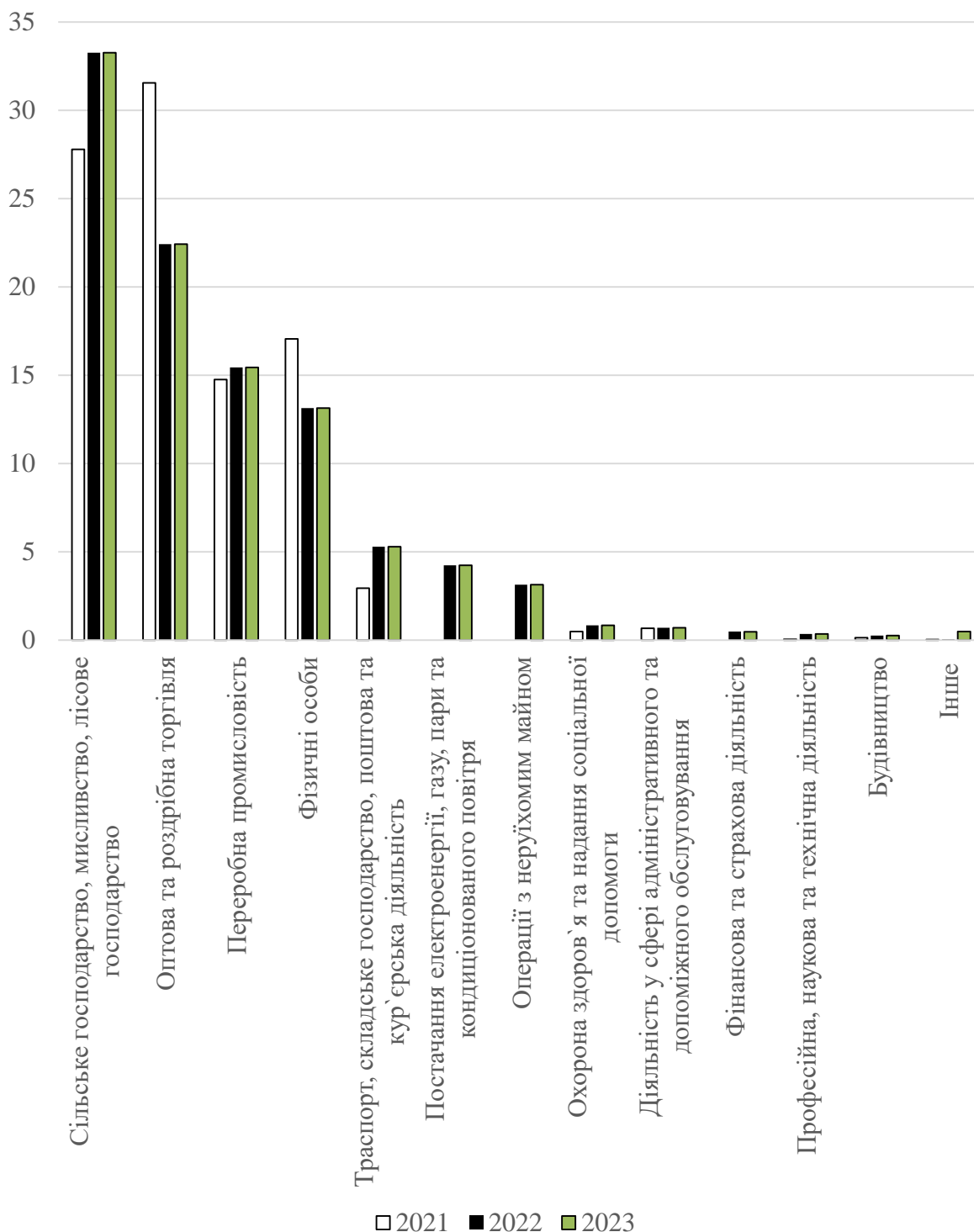

Рис. 2.3. Структура кредитів АТ «Креді Агрікоľ Банк», надані корпоративним клієнтам (%)* (взяті з телефону)

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності сайт АТ «Креді Агрікоľ Банк» [37]

З огляду на галузеву структуру портфеля корпоративних кредитів найбільше видано кредитів у 2022-2023 рр. сільському господарству, і з кожним роком цей показник збільшується. Це пов'язано саме зі специфікою діяльності АТ «Креді Агріколь Банк».

Також активно розвивається сектор оптової та роздрібної торгівлі та переробна промисловість, хоча у 2023 р. цей показник зменшився до 10,9 %. Збільшилися у 2023 році і кредити фізичним особам до 14,1 %.

Питома вага кредитного портфеля корпоративного бізнесу протягом досліджуваних років коливалась у діапазоні від 82,94 %, 86,87 % до 89,15 % у 2023 р. залежно від сезонних факторів та факторів бізнес-активності.

Аналізуючи кредити, надані роздрібним клієнтам можна стверджувати, що в основному АТ «Креді Агріколь Банк» спрямовує свою кредитну діяльність на споживче кредитування (загалом автокредитування), так як питома вага іпотечного кредитування незначна 0,4 % (рис. 2.4).

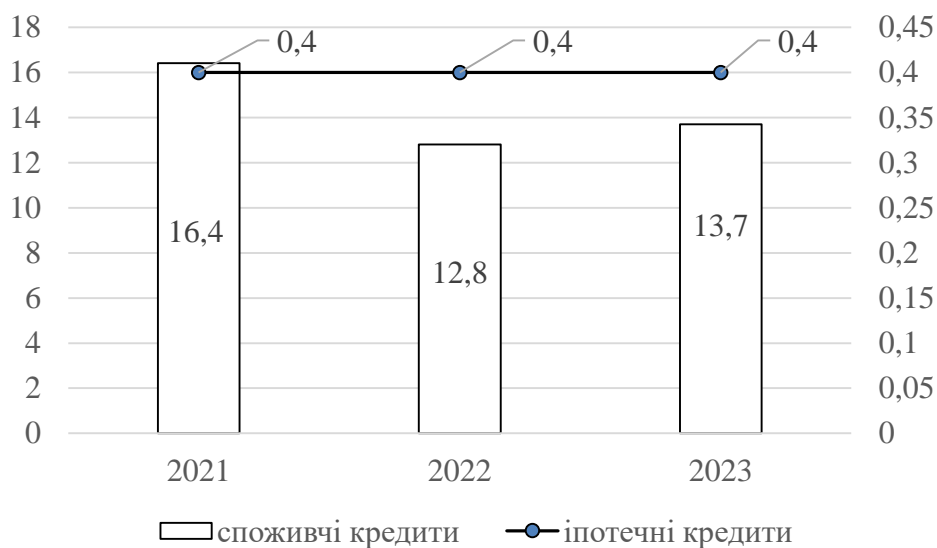

Рис. 2.4. Кредити АТ «Креді Агріколь банк», надані роздрібним клієнтам, (%)*

*Джерело: офіційний сайт АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Аналізуючи табл. 2.2, можна зробити висновок, що протягом 2021-2023 рр. АТ «Креді Агріколь Банк» найбільше було видано кредитів під забезпечення рухомим майном: 41,5 %, 42,0 % і 42,7 % відповідно, а це саме Автокредити банку.

Таблиця 2.2

Кредити в розрізі видів забезпечення АТ «Креді Агріколь Банк»
за 2021-2023 рр. (тис. грн., %)

Показник	2021		2022		2023		Відносне відхилення	
	сума	%	сума	%	сума	%	2022/ 2021	2023/ 2022
Незабезпечені кредити	3646997	10,3	6933412	20,6	2203482	7,8	10,3	-12,8
Кредити, що забезпечені:								
грошовими коштами	153895	0,43	238302	0,7	133033	0,5	0,27	-0,2
нерухомим майном	7676734	21,6	8802336	26,1	6225562	22,0	4,5	-4,1
у т.ч. житлового призначення	308215	0,9	287514	0,9	234403	0,8	-	-0,1
гарантіями і порукою	7933026	22,3	1724886	5,1	5488027	19,4	-17,2	13,9
рухомим майном	14750220	41,5	14152516	42,0	12077846	42,7	0,5	0,7
майновими правами	1348462	3,8	1879460	5,6	2149017	7,6	1,8	2,0
Усього кредитів та заборгованості до вирахування резервів	35509334	100	33730912	100	28276937	100	-	-

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Протягом 2021-2023 рр. зменшувались обсяги та частка кредитів, забезпечених нерухомим майном, але збільшилася частка кредитів, виданих за гарантіями та порукою.

Загалом, частка забезпечених кредитів клієнтам за досліджувані роки в АТ «Креді Агріколь Банк» набагато перевищу частку незабезпечених кредитів.

Для визначення якості управління кредитними операціями АТ «Креді Агріколь Банк» проаналізуємо показники його діяльності (табл. 2.3).

Як свідчать дані табл. 2.3 Банк має зростаючу тенденцію абсолютних та відносних показників фінансового стану. У 2021 р. активи Банку були у

розмірі 54840517 тис. грн., протягом наступних двох років їх обсяг поступово збільшується і вже у 2023 р. нараховує 91870442 тис. грн., тобто активи досліджуваного банку за 2021-2023 рр. збільшилися на 167,5 %. Банк розширює кількість кредитних операцій за рахунок збільшення кількості клієнтів та покращення якості послуг. Обсяг власного капіталу у 2021 р. був у розмірі 6698501 тис. грн., протягом наступних двох років його вартість зросла на 126,4 %, до 8468272 тис. грн. Твердженням цього є збільшення динаміки показників рентабельності активів та власного капіталу.

Таблиця 2.3

Динаміка якості показників АТ «Креді Агріколь Банк»
за 2021-2023 рр. (тис. грн., %)*

Роки	Активи банку, тис. грн.	Власний капітал, тис. грн.	Рентабельність активів	Рентабельність власного капіталу
2021	54840517	6698501	2,8	23,2
2022	72567726	6082459	0,04	0,5
2023	91870442	8468272	2,5	27,1

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Отже, проаналізувавши сучасний стан кредитної діяльності АТ «Креді Агріколь Банк», ми можемо побачити, що відбувається тенденція до зменшення обсягів наданих кредитів. Але все-таки близько 87 % кредитного портфеля припадає на кредитування суб'єктів господарювання. Це пов'язано з тим, що збільшилися обсяги кредитування сільського господарства, активно іде розвиток сфери оптової та роздрібної торгівлі та переробної промисловості. Збільшилися і кредити фізичним особам. Найбільша питома вага в структурі кредитних ресурсів АТ «Креді Агріколь Банк» за ступенем забезпеченості належить забезпеченим кредитам. Загалом, не зважаючи на невеликий спад в 2023 році, спостерігається тенденція до поживлення банківської діяльності, де визначною її ланкою виступають кредитні операції.

2.2. Оцінка ефективності кредитної діяльності досліджуваної банківської установи

Ефективне управління кредитною діяльністю банківської установи є запорукою успішної його діяльності в цілому, адже кредитні операції завжди були і залишаються пріоритетною складовою банківських операцій. А тому визначення оптимальних параметрів аналізу ефективності кредитної діяльності є важливою умовою підвищення ефективної організації кредитного процесу та зменшення рівня кредитних ризиків банківської установи. Звідси випливає, що кредитна діяльність вимагає ґрунтовних наукових та теоретичних досліджень і практичних напрацювань з питань удосконалення, аналізу та підвищення ефективності кредитної діяльності банківських установ з метою досягнення стабільного постійного функціонування банківської системи України.

Сучасна вітчизняна банківська практика засновує свої дослідження на ефективності управління кредитними операціями банків. Так як аналіз співвідношення дохідності та ризику дає узагальнюючу оцінку якості управління кредитним портфелем банківської установи та можливість вибору найоптимальнішого напрямку кредитування. Так як кредити являються найприбутковішими активами банківської установи, вони одночасно і є найризикованішими, саме тому визначення ефективності кредитної діяльності банку за співвідношенням доходів та ризиків є дуже актуальне.

Оцінку ефективності кредитної діяльності АТ «Креді Аґріколь Банк» здійснимо у розрізі трьох етапів.

I етап. Оцінка динаміки співвідношення обсягів кредитів та депозитів, що відобразимо у табл. 2.4.

Дані табл. 2.4 надають нам можливість зробити висновок, що в АТ «Креді Аґріколь Банк» у 2021-2023 рр. існує суттєве перевищення депозитів над кредитами, що негативно характеризує ефективність його кредитної діяльності.

Таблиця 2.4

Динаміка співвідношення обсягу кредитів та депозитів
АТ «Креді Агріколь Банк» за 2021-2023 рр. (тис. грн., %)*

Показник	2021	2022	2023
Депозити	46092248	64008125	80683570
Кредити	33796740	27458172	26803257
Співвідношення кредитів та депозитів, %	73,3	42,9	33,2

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

II етап. Оцінка динаміки відсоткових ставок за кредитами та депозитами в АТ «Креді Агріколь Банк» за 2021-2023 рр. що відобразимо у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка співвідношення відсоткових ставок кредитів та депозитів
АТ «Креді Агріколь Банк» за 2021-2023 рр. (%)*

Показник	2021	2022	2023
Середня відсоткова ставка за кредитами	36	34	43,6
Середня відсоткова ставка за депозитами	8,3	8	8,2
Співвідношення відсоткових ставок кредитів та депозитів, %	4,33	4,25	5,3

*Джерело: офіційний сайт АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Отже, дані табл. 2.5, показують нам, що в досліджуваній банківській установі плата за користування кредитними коштами вагомо перевищує плату за користування банком клієнтських коштів, що являється догмою для банківської діяльності взагалі.

III етап. Оцінка показників дохідності та ризикованості кредитного портфеля АТ «Креді Агріколь Банк».

Процентні доходи характеризують якість кредитної діяльності, відображаючи вартість наданих кредитних коштів. А сформований резерв оцінює якість кредитного портфеля.

Оцінка якості кредитної діяльності формується як на внутрішніх чинниках банку, таких як якість обслуговування боргу та його забезпеченість, так і на зовнішніх чинниках (стан економіки, фінансова стабільність, розвиток галузі і т.п.).

Показники доходності кредитної діяльності характеризують залежність загальних доходів банківської установи від кредитних операцій та дозволяють оцінити показник прибутковості саме кредитних операцій (табл.2.6).

Таблиця 2.6

**Процентні доходи АТ «Креді Агріколь банк»
за 2021-2023 рр. (тис. грн.)***

Показник	2021	2022	2023	Відхилення	
				2022-2021	2023/2022
Процентні доходи за кредитами та авансами клієнтам	3151904	4054663	4206013	902759	151350
Процентні доходи за депозитними сертифікатами НБУ	312621	2407910	2537327	2095289	129417
Процентні доходи за кореспондентськими рахунками у банках	3964	120661	629646	116697	508985
Процентні доходи за цінними паперами	1322	10443	64084	9121	53641
Процентні доходи за депозитами та кредитами «овернайт» у банках	16279	2401	-	-13878	-2401
Процентні доходи за цінними паперами за СВІСД	325403	357212	501914	31809	144702
Процентні доходи, що обчислено із застосуванням методу ефективної ставки відсотка	3811943	6953290	7938984	3141347	985694
Процентні доходи за операціями фінансового лізингу	26780	59488	26964	32708	-59794
Усього процентних доходів	3838723	7012778	7965948	3174055	953170

*Джерело: офіційний сайт АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Аналізуючи процентні доходи АТ «Креді Агріколь Банк», можна зробити висновок, що протягом 2021-2023 рр. вони зростали. Так, оцінюючи процентні доходи за кредитами та авансами клієнтів, видно, що у 2023 р.

становили 4206013 тис. грн., що на 151350 тис. грн. більше в порівнянні з 2022 р.

Щодо процентних доходів за депозитними сертифікати НБУ, то за 2022-2023 рр. вони зросли на 129417 тис. грн. Процентні доходи за іншими цінними паперами Банку теж зростали протягом досліджуваного періоду на 53641 тис. грн.

Значно зростали і процентні доходи за кореспондентськими рахунками в банках на 508985 тис. грн. у 2023 р. на противагу 2022 р.

Зменшення тільки зазнали процентні доходи за депозитами та кредитами «овернайт» у банках на суму 13878 тис. грн. у 2022 р. і 2401 тис. грн. у 2023 р., а також процентні доходи за операціями фінансового лізингу у 2023 р. зменшилися на суму -59794 тис. грн.

Усього процентних доходів АТ «Креді Агріколь Банк» збільшилася протягом досліджуваного періоду у 2022 р. на 3174055 тис. грн., а у 2023 р. на 953170 тис. грн.

Тому діяльність за 2021-2023 рр. АТ «Креді Агріколь Банк» була прибутковою. Розглянемо динаміку показників фінансового результату АТ «Креді Агріколь банку» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка показників фінансового результату

АТ «Креді Агріколь Банк» за 2021-2023 рр. (тис. грн., %)*

Роки	Чистий процентний дохід, тис. грн.	Темп зростання ЧПД, %	Чистий прибуток, тис. грн.	Темп зростання ЧП, %
2021	2918949	-	1552720	-
2022	5250246	179,9	31220	-97,9
2023	5796366	110,4	2293566	7246,5

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

У АТ «Креді Агріколь Банку» різке зростання чистого прибутку у 2023 році. Це свідчить про покращення фінансової стійкості банківської установи та можливості кращого реагування на кредитні ризики.

Так як при формуванні кредитної політики та здійсненні кредитної діяльності в пріоритеті над прибутковістю від кредитних операцій знаходиться ступінь ризику, то ефективність здійснення кредитної діяльності можна оцінити шляхом визначення рівня доходності та ризику на основі наступних показників.

Ця група показників ризику кредитного портфеля та здійснення кредитної діяльності дозволяє нам оцінити інформацію щодо забезпеченості кредитного портфеля власним капіталом та ступенем сформованого резерву під кредитні операції, який характеризує якість кредитного портфелю.

Застосовуючи методику [27, с. 105-107.] аналіз ефективності управління кредитним портфелем можна провести оцінюючи рівень його доходності та величину його кредитного ризику за наступною формулою:

$$\text{ЕУКП} = (\text{ДКП} - r_0) / \text{РКП}, \quad (2.1)$$

де, ЕУКП – коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем банку;

ДКП – дохідність кредитного портфеля;

r_0 – без ризикова ставка (облікова ставка НБУ);

РКП – ризик кредитного портфеля.

Економічна сутність даного показника ефективності управління кредитним портфелем показує обсяг доходів, які одержує банківська установа понад рівень облікової ставки НБУ, у розрахунку на одиницю кредитного ризику, взятого банківською установою. Вище значення даного показника означає ефективніше управління кредитним портфелем банківської установи.

$$\text{ДКП} = (\text{Процентні доходи} / \text{Кредитний портфель}) \times 100 \% \quad (2.2)$$

$$\text{РКП} = (\text{Резерв за кредитними операціями} / \text{Кредитний портфель}) \times 100 \% \quad (2.3)$$

Як свідчать дані табл. 2.8 доходності кредитного портфеля АТ «Креді Агріколь Банк», було найвищим у 2023 році і становило 29,7 %. Найнижча дохідність спостерігається у 2021 році, коли вона становила 11,4 %. Це викликано тим, що разом із збільшенням кредитного портфеля паралельно

спостерігається і стабільне збільшення процентних доходів, що можна вважати позитивною динамікою, особливо в умовах важких для національної економіки країни останніх років.

Таблиця 2.8

Дохідність кредитного портфеля АТ «Креді Агріколь Банк»
за 2021-2023 рр.*

Показник	2021	2022	2023
Кредитний портфель, тис. грн.	33796740	27458172	26803257
Процентні доходи, тис. грн.	3838723	7012788	7965948
Темп зростання процентних доходів, %	-	82,7	13,6
Дохідність кредитного портфеля (ДКП), %	11,4	25,5	29,7

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Необхідно зазначити, що дохідність кредитних операцій банківської установи залежить від двох таких факторів як: обсяг кредитного портфеля та ступеня відсоткових ставок за кредитами. Ступінь відсоткових ставок є узагальнюючим показником, адже через нього обраховуються наступні фактори, як: строк користування кредитом, ступінь кредитного ризику, забезпеченість кредиту та метод нарахування і виплати відсотків. Також рівень дохідності кредитного портфеля банківської установи залежить від умов конкуренції на ринку, ставки процентів на ринку, обсягу та структури кредитного портфеля банку, вибір банківською установою напряду та об'єкта кредитування та низки інших економічних факторів.

Важливим об'єктом уваги вчених та банкірів традиційно є ризик кредитного портфеля банку. Це говорить про те, що ефективне управління кредитною діяльністю банківських установ залежить від необхідності зменшення кредитного ризику, що можна вирішити методом формування об'єктивної методики його оцінювання. Ця методика визначається для кожної банківської установи окремо, так як кожна банківська установа має свою клієнтуру, сегмент ринку, на якому вона здійснює свою банківську діяльність, конкретні можливості та галузеву структуру. Саме тому коефіцієнти, за якими оцінюються діяльність одних позичальників, можуть

бути зовсім неприйнятними для інших. Можна зазначити, що методика має враховувати всі особливості як банку, так і його клієнтів та здійснювати максимально диференційований та ефективний підхід до оцінки кредитного ризику та управління ним.

У вітчизняних банках ця проблема вирішується методом формування резерву під кредитні ризики. Завдання методики полягає у формуванні резервів та з'ясуванні величини можливих витрат за кожною кредитною операцією банку, а величина імовірних витрат за всіма позиками формує резерв, отже, величина резерву є показником сукупного ризику кредитного портфеля банківської установи.

Оцінивши сформований банківською установою резерв, можна визначити ризи кредитного портфеля (табл. 2.9 та рис. 2.5).

Таблиця 2.9

Ризик кредитного портфеля АТ «Креді Агріколь Банк»

за 2021-2023 рр. (тис. грн., %)*

Показник	2021	2022	2023
Кредитний портфель, тис. грн.	33796740	27458172	26803257
Темп приросту кредитного портфеля, %		-18,8	-2,4
Резерв за кредитними операціями, тис. грн.	1712594	6272742	8197025
Темп приросту резервів за кредитами, %	-	266,3	30,7
Відношення резерву до кредитного портфеля (РКП), %	5,1	22,9	30,6

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Оцінюючи дані табл. 2.9 та рис. 2.5, можна зазначити, що протягом 2021-2023 рр. темпи зростання резервів під кредитні операції Банку були значно більшими ніж темпи приросту кредитного портфеля. Що стосується кредитного портфеля Банку, то протягом 2021-2023 рр. спостерігається динаміка до зменшення обсягу аж на сім мільярдів гривень. Дані зміни зазначають про погіршення стану кредитного портфеля Банку та підвищення рівня його ризику, який був спричинений як сукупністю макроекономічних

факторів, так і необхідністю підвищення ефективності системи ризик-менеджменту в складних економічних умовах нашої країни.

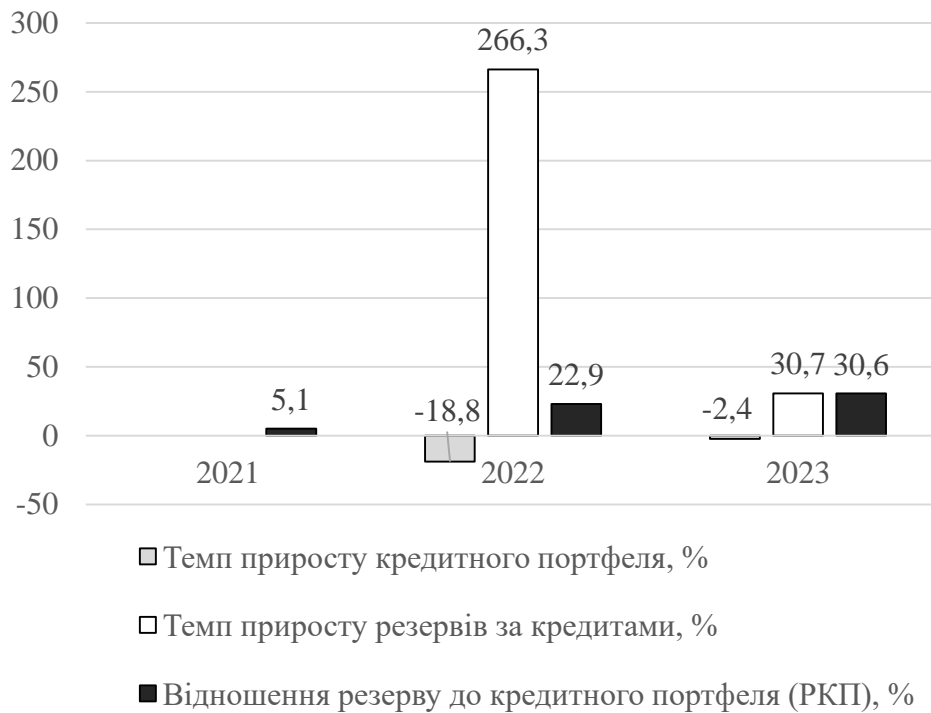

Рис. 2.5. Оцінка темпів ризику кредитного портфеля АТ «Креді Агріколь Банк» за 2021-2023 рр.*

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Таким чином, маючи обчисленні показники дохідності кредитного портфеля та ризику кредитного портфеля, ми можемо розрахувати показник ефективності управління кредитним портфелем АТ «Креді Агріколь Банк», підставивши данні в формулу (2.1) та провести аналіз впливу на нього даних показників (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Розрахунок показника ефективності управління кредитним портфелем АТ «Креді Агріколь Банк» за 2021-2023 рр. (%)*

Показник	2021	2022	2023
Дохідність кредитного портфеля, %	11,4	25,5	29,7
Облікова ставка НБУ, %	9	25	15
Ризик кредитного портфеля, %	5,1	22,9	30,6
Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем	0,47	0,022	0,48

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Проаналізувавши вище розраховані дані (табл. 2.10) можна зробити висновок, що АТ «Креді Агріколь Банк» здійснює досить ефективне управління своїм кредитним портфелем. Найвище значення цього показника за досліджуваний період було досягнуто в 2023 р. – 0,48, а найнижче значення даного показника в 2022 – 0,022. Це було спричинено збільшенням облікової ставки НБУ більш майже в три рази.

Здійснивши аналіз кредитної діяльності АТ «Креді Агріколь Банк» за 2021-2023 рр., можна стверджувати, що основною проблемою ефективної кредитної діяльності Банку є формування оптимального, раціонального співвідношення доходу та ризику кредитного портфеля банківської установи та створення ефективної системи управління з видачею кредитів. Основним завданням даної системи має бути визначення та видача тільки доцільних, виправданих кредитів, завдяки створенню ефективної методики аналізу реального рівня ризику кредитних операцій. Це має зменшити питому вагу проблемної заборгованості в загальному обсязі виданих кредитів та підвищити дохідність кредитного портфеля Банку.

2.3. Підвищення якості кредитного портфеля АТ «Креді Агріколь Банк»

Досліджуючи ефективність кредитної діяльності банківської установи варто звертати увагу не лише на рівень ризику кредиту, але й на якість кредитного портфеля банку в цілому. В параграфі 2.2 нами було здійснено оцінки ефективності кредитної діяльності досліджуваного банку в 3 етапи:

- оцінку динаміки обсягу кредитів та депозитів;
- оцінку динаміки співвідношення процентної ставки кредитів та депозитів;
- оцінку показників дохідності та ризиковості кредитного портфеля.

Отже, показник обсягу виданих кредитів та депозитів широко застосовується у світовій практиці для оцінки ліквідності банку та ефективності кредитної політики. Показник АТ «Креді Агріколь Банк»

становив у 2021 р. – 73,3 %, у 2022 р. – 42,9 %, а в 2023 р. – 33,2 %. З однієї сторони чим вищий цей показник, тим нижча ліквідність банку. Це твердження ґрунтується на тому, що видані кредити є найменш ліквідними, ніж інші активи банківської установи, які приносять дохід. З іншої сторони банківська установа ефективно використовує кошти клієнтів, залучених з депозитів. Таким чином можна зробити висновок, що така кредитна політика Банку робить його більш ліквідним, але було рекомендовано все-таки спрямовувати залучені кошти від депозитів на кредитну діяльність Банку.

Для аналізу ступеня вартості користування кредитними та депозитними послугами банківської установи в дослідженні було застосовано показник співвідношення відсоткових ставок кредитів та депозитів. По правилах кредитної діяльності для забезпечення прибутку від кредитних операцій даний показник має бути більшим ніж 100 %. «Золоте правило» - середня відсоткова ставка по кредитах повинна бути більшою за середню відсоткову ставку по депозитам. Отже, при ставці по депозитам ----; середня ставка по кредитах у банку її перевищує. Високий коефіцієнт співвідношення наданих кредитів та депозитів робить розроблену кредитну політику АТ «Креді Агріколь Банк» ще більш ефективною.

Під час третього етапу ми оцінювали показники доходності та ризикованості кредитних операцій.

Таблиця 2.11

Показники доходності та ризикованості та дохідності

АТ «Креді Агріколь Банк» за 2021–2023 рр.*

Показник	2021	2022	2023
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом	0,2	0,22	0,31
Коефіцієнт якості кредитного портфеля	0,05	0,23	0,31
Коефіцієнт доходності кредитного портфеля	0,11	0,26	0,3
Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат	4,2	4,0	14,6
Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	0,11	0,26	0,3

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності АТ «Креді Агріколь Банк» [37]

Дані табл. 2.11 свідчать про стрімке зростання коефіцієнта покриття кредитного портфеля власним капіталом протягом 2021-2023 рр., що показує нам про зміцнення захищеності кредитного портфеля власним капіталом Банку.

Резерв Банку під кредитні ризики майже співпадає з величиною кредитного портфеля. Ця ситуація теж вказує нам про захищеність кредитного портфелю резервом та ефективне використання коштів з точки зору прибутковості.

Коефіцієнт дохідності кредитного портфеля протягом 2021-2023 рр. коливається в межах 0,11-0,3. Це означає, що на 1 гривню наданих кредитів припадає 0,3 гривень доходу.

Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів та витрат за 2021-2023 рр. різко збільшився. Це свідчить про ефективну відсоткову політику АТ «Креді Агріколь Банк».

Також спостерігається зростання коефіцієнта прибутковості кредитного портфеля з 0,11 до 0,26 у 2022 р. та до 0,3 у 2023 р.

Таким чином можна зробити висновок, що АТ «Креді Агріколь Банк» обирає достатньо ефективну та зважену кредитну політику, про що свідчать досліджувані показники за 2021-2023 рр. Але можна рекомендувати перенаправити зайві кошти з резерву під кредитні ризики на збільшення прибутковості Банку.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВ В УКРАЇНІ

3.1. Напрями підвищення ефективності системи управління кредитними ризиками банку

Кредитна діяльність банку відіграє важливу роль у процесі забезпечення інвестиційної активності господарюючих суб'єктів, забезпеченості домогосподарств необхідними грошовими коштами та загалом зростання і розвитку національної економіки.

Але кредитна діяльність банківських установ характеризується підвищеною ризикованістю порівняно з іншими видами діяльності. Це обумовлено недостатньою надійністю платоспроможних клієнтів і відсутність стабільної законодавчо-нормативної бази забезпечення прав кредитора, що зумовлюють підвищений ступінь ризику банківських установ при формуванні ними своїх кредитних портфелів.

Також, необхідно зазначити, що поняття кредитного ризику, як воно зазвичай трактується в фаховій літературі, спрямоване на відображення передусім кредитних відносин банківської установи із окремо взятим позичальником, а не кредитного портфеля в цілому [6]. Але дане визначення значно обмежує, на нашу думку, поняття кредитного ризику, не даючи йому можливість розкрити сутнісну природу кредитного ризику. Адже, якщо розглядати питання ефективності управління кредитним портфелем банківської установи, що має, на нашу думку, включати і розробку необхідної стратегії здійснення кредитних операцій, то такі підходи розуміються дещо обмеженими. Тому нарівні із поняттям індивідуального кредитного ризику клієнта банківської установи, важливим видається формулювання поняття, яке б визначало сукупний кредитний ризик, тобто ризик кредитного портфеля банківської установи загалом. Отже, визначення кредитного ризику банку, на нашу думку, можна було б доповнити ще й

імовірністю зменшення вартості або втрат банківських активів, що поєднанні із кредитними операціями банку, що пов'язано із нераціональною структурою сукупності кредитних вкладень банківської установи. За таких умов механізм комплексного управління кредитним ризиком банку являється основним методом забезпечення ефективності сформованого банківською установою кредитного портфеля. Йдеться передусім, про необхідність врахування ряду факторів, котрі впливають на зростання ризиків кредитного портфеля банківської установи та зумовлюють імовірність несвоєчасних виплат основної суми боргу та відсотків не лише за окремо взятими кредитами, а й за цілими групами позичальників. Такими факторами, зокрема, можуть бути наступні:

- недостатня розробленість або відсутність документально оформленої кредитної політики, яка б створювала надійну базу управління кредитами;
- відсутність обмежень по відношенню до уніфікації кредитного портфеля банку;
- надмірна диверсифікація, яка впливає на погіршення якості управління за відсутності достатньої кількості висококваліфікованих спеціалістів зі знаннями особливостей багатьох галузей економіки;
- переважання централізації або децентралізації управління кредитними операціями банку;
- недостатнє дослідження галузі, особливостей виробництва та фінансового стану боржників;
- велика концентрація кредитних операцій банківської установи у галузях із високим ступенем чутливості до відповідних змін макроекономічного середовища і політичної ситуації в країні;
- висока частка нових і недавно залучених позичальників у складі одержувачів банківських кредитів;
- неможливість до збільшення вартості застави під час погіршення якості позичок, що призводить до затримки їх погашення;

- недостатня кредитна документація, що не дає достовірної та повної інформації про поточний стан позичальника та перспективи його розвитку;
- відсутність дієвого контролю за ефективним використанням кредитів і недостатність контактів з клієнтами та відсутність перевірок цільового використання кредиту;
- значна питома вага кредитів, що припадають на позичальників, які відчують певні труднощі фінансово-господарської діяльності;
- здійснення кредитної діяльності банківської установи у нових або мало вивчених для нього сегментах кредитного ринку і галузях національної економіки;
- недостатні навички персоналу банківської установи із роботи щодо ефективного моніторингу та аудіювання кредитного процесу;
- нераціональна управлінська структура банківської установи, що зумовлює недостатній (неадекватний) аналіз кредитних ризиків за кредитною угодою;
- структура кредитного портфеля, якщо він сформований лише з урахуванням потреб позичальника, а не самої банківської установи;
- внесення частих змін у кредитну політику банківської установи та невизначеність її пріоритетів.

Необхідно відмітити, що у вітчизняній банківській практиці при аналізі основних методів управління кредитним ризиком на рівні кредитного виділяють наступні три важливі методи: 1) лімітування, 2) диверсифікація та 3) формування резервів [38]. І якщо створення резервів є обов'язковим методом управління кредитним ризиком, регламентованим відповідними нормативними актами НБУ, то інші два методи можуть розглядатися як з точки зору їхнього використання, так і невикористання відповідно до тих стратегій і цілей кредитної політики, котра розробляється вітчизняними банками згідно того, як саме вони позиціонують себе на фінансово-кредитному ринку та наскільки ризиковою ними здійснюється обрана стратегія організації кредитних відносин із клієнтами.

Тому, на сьогодні головну роль у вітчизняній банківській практиці ефективним методом управління ризиком кредитного портфеля відіграє лімітування. Завдяки цьому методу банківські установи можуть оминати критичних втрат внаслідок невиправданої концентрації будь-якого виду ризику.

Ліміти можуть встановлюватись за типами позичок, категоріями позичальників або групами взаємопов'язаних позичальників, за позичками в окремі галузі та регіони, за найбільш ризиковими напрямками кредитування, такими як видача довгострокових кредитів, кредитування в іноземній валюті. Лімітування застосовується також для визначення повноважень кредитних спеціалістів різних рангів щодо розмірів наданих кредитів. Кредитний ризик банку обмежується встановленням ліміту загального обсягу кредитного портфеля, обмеженням величини кредитних ресурсів філій банківської установи та іншими обмеженнями.

Необхідно також відмітити, що вітчизняна банківська практика має доволі відпрацьований механізм лімітування як один із методів управління кредитним портфелем. Але лімітування як один із найбільш основних методів управління кредитним портфелем банківської установи потребує подальшого удосконалення відповідно до умов функціонування вітчизняних банків на кредитному ринку.

Таким чином, система лімітування у процесі управління кредитним портфелем банківської установи має формуватися на наступних основних принципах:

- по-перше, необхідно, щоб механізм лімітування охоплював всі види банківської діяльності, яка пов'язана із відкриттям ризикових кредитних позицій;
- по-друге, обов'язкове визначення та поєднання усіх можливих втрат при розрахунку лімітів: ліміти розраховуються, виходячи із внутрішнього кредитного рейтингування конкретних клієнтів або їхніх груп;

- по-третє, ліміти не підлягають перерахунку на вимогу позичальників банківської установи;

- по-четверте, лімітування має враховувати результати комплексної оцінки кредитоспроможності клієнтів з урахуванням ризику дефолту потенційних контрагентів;

- по-п'яте, лімітування обов'язково має враховувати обмеження за строками, забезпеченню і валюті кредиту.

Окрім того, важливо відмітити, що оптимізація структури наявного у банківських установах кредитного портфеля повинна здійснюватися також і за допомогою диверсифікації. Зазвичай, кредитний ризик банківської установи збільшується в міру зростання загального обсягу кредитування і рівня концентрації позичок серед обмеженого числа клієнтів. Тому метод диверсифікації полягає у розподілі кредитного портфеля банку серед широкого кола клієнтів, які відрізняються один від одного як за наступними характеристиками: розміром власного капіталу, організаційно-правовими формами власності, клас кредитоспроможності, за умовами господарської діяльності (галузь економіки, географічний регіон).

В той же час, потрібно розуміти, що хоч диверсифікація і є важливим методом зменшення кредитного ризику портфеля банківських кредитів, проте вона не може цей ризик приблизити до нуля. Так як, на діяльність банківської установи впливають зовнішні фактори, які не пов'язані із вибором чітких об'єктів вкладення кредитних коштів, а тому на них не може вплинути диверсифікація. Тому застосування даного методу може мати лише обмежений непрямий вплив і є найбільш ефективним у поєднанні із іншими методами управління кредитним портфелем банківської установи і зниження кредитного ризику.

Ефективна організація ризик-менеджменту банківських установ у частині реалізації ними своїх функцій і повноважень із кредитного забезпечення розвитку національної економіки є найважливішим чинником активізації ролі і значення банківського сектору, оскільки ефективно

управління кредитним ризиком банку як необхідна умова нормальної взаємодії банківських установ із потенційними клієнтами може стати запорукою активізації кредитної діяльності банківської системи в цілому. Важливо відмітити, що саме у період економічного розвитку країни значно посилюється вплив сукупності тих чинників, котрі звичайно підвищують кредитний ризик банківської установи [45].

Тому ефективне управління кредитним ризиком банку звичайно має передбачати: встановлення критеріїв прийнятності ризику; оцінка кредитоспроможності клієнта; аналіз розміру забезпечення; визначення потрібного розміру резерву; прийняття рішення про надання кредиту; оцінку премії за ризик з урахуванням витрат банківської установи на здійснення кредитних операцій. Ці дії персоналу банківської установи з організації кредитної діяльності спрямовані передусім на підтримання такого ступеня кредитного ризику, який відповідає стратегії і цілям кредитної політики банківської установи, тобто визначає спроможність останнього забезпечити належний ступень своєї дохідності попри дотримання нормальних умов ефективної кредитної діяльності без значних загроз щодо підриву ліквідності і фінансової стійкості на кредитному ринку. Тому через потенційно небезпечні для банківської установи наслідки кредитного ризику необхідно регулярно здійснювати всебічне дослідження адміністрування, спостереження, моніторингу, повернення позичок, авансів, гарантій та інших кредитних інструментів.

Здійснення цієї роботи персоналу банківської установи повинні визначатися у формуванні конкретних етапів організації управління кредитним ризиком, таких як: розробка стратегії, цілей і завдань кредитної політики банківської установи; створення адміністративної структури управління кредитним ризиком і системи прийняття адміністративних рішень; вивчення фінансового стану клієнта; вивчення його кредитної історії та ділових зв'язків; розробка і підписання кредитної угоди; оцінка ризиків неповернення позичок; кредитний моніторинг клієнта і всього кредитного

портфеля; заходи щодо повернення прострочених і сумнівних кредитів і щодо реалізації застави [25].

У вітчизняній банківській системі використовують наступні методи оцінки кредитного ризику банку: аналітичний, експертний, статистичний, комбінований. Аналітичний метод оцінки ризику неповернення кредиту засновується на використанні методики формування та використання банківськими установами України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями. Відповідно до неї банківська установа з метою розрахунку резервів класифікує активи і видані фінансові зобов'язання за такими категоріями якості: I (найвища) – немає ризику або ризик мінімальний; II – помірний ризик; III – значний ризик; IV – високий ризик; V (найнижча) – реалізований ризик. Заборгованість за активами, віднесеними до V категорії, є безнадійною.

Отже, що за таких обставин основна увага банківської установи на початкових етапах роботи з потенційним клієнтом має бути приділена саме оцінці його кредитоспроможності, що є головним елементом в системі заходів із мінімізації кредитного ризику банку [25]. Основним завданням банківської оцінки кредитоспроможності потенційних позичальників є визначення факторів, які можуть спричинити неповернення кредиту або, навпаки, забезпечують її своєчасне погашення.

Від того, наскільки достовірно і точно банківська установа зможе визначити указані можливості, залежить ефективність його кредитної діяльності, що полягає у здатності до ефективного розміщення мобілізованого ресурсного потенціалу й отримання прийняттого доходу від кредитних операцій. Саме результати аналітичної роботи із визначення кредитоспроможності позичальника мають дати відповідь кредитному менеджеру на запитання не лише про імовірність організації з ним кредитних відносин, а й про загальні і конкретні умови, на яких ці відносини мають здійснюватися, для того, щоб забезпечити оптимальне поєднання інтересів банківської установи і клієнта.

Діюча в Україні банківська практика оцінювання кредитоспроможності клієнта засновується з урахуванням специфіки банку та його стратегії. Кожна банківська установа застосовує власну методику аналізу кредитоспроможності позичальника, що ґрунтується на певних показниках, розрахунках і їх критеріальних значеннях, порівняно з якими підсумовується про можливість видачі кредиту цьому клієнту. За таких обставин основний акцент у розробці методики аналізу кредитоспроможності клієнтів вже самою банківською установою робиться на аналізі його фінансового стану, в основі якої лежать показники, котрі в цілому дають можливість охарактеризувати три основні аспекти виробничо-господарської діяльності позичальника: 1) платоспроможність, тобто здатність позичальника без порушення нормального перебігу господарського і виробничого процесів здійснювати строкові платежі; 2) фінансову стійкість, що відображає ступень забезпеченості клієнта власним капіталом і дає можливість оцінити частку його залежності від залучених ресурсів; 3) надійність, що дає можливість зробити висновок про забезпеченість суми кредиту, який видається, переданим у заставу майном та загальну ефективність виробничої діяльності позичальника. Також, банківською установою можуть аналізуватися і такі параметри діяльності підприємства, як термін його функціонування, погашення позичок, отриманих у минулому, а також відсотків за користування ними, наявність бізнес-плану і аудиторських висновків про господарсько-виробничу діяльність підприємства. Це здійснюється на базі балансових даних та іншої фінансової звітності, представленої потенційним позичальником банківській установі.

Ще треба зосередити увагу на одному акценті, що навіть при прийнятті банківським менеджментом позитивного рішення про видачу кредиту клієнту банківська установа все одно бере на себе кредитний ризик, який враховує потенційну величину втрат банківської установи в розмірі кредиту, що надається. У цьому разі потрібно здійснювати заходи щодо: пом'якшення наслідків взяття банківською установою ризику (передусім за рахунок

забезпечення позики заставою, гарантіями, страхуванням, хеджуванням); покриття збитків для забезпечення спроможності продовження функціонування банківської установи та забезпечення дохідності його кредитних операцій в цілому.

Збитки внаслідок кредитного ризику можуть бути покриті банківською установою двома шляхами: або встановлення премії за ризик, що покриває ймовірні збитки банківською установою навіть до оголошення потенційного позичальника неплатоспроможним, або уже після банкрутства клієнта банківської установи шляхом реалізації застави, страхування неповернення позики в спеціалізованих страхових компаніях, хеджування кредитного ризику за рахунок кредитних деривативів (свопів, опціонів), а також списання безнадійних кредитів за рахунок спеціально сформованого резерву. В кожного із перерахованих методів є свої переваги та недоліки, а тому банківській установі необхідно кожен раз обирати найбільш раціональний і ефективний метод управління кредитним ризиком банку, враховуючи те, що кожен із них потребує певних витрат.

Таким чином, перспективи оптимізації роботи банківської установи щодо управління кредитним ризиком необхідно розглядати з точки зору формування цілісної кредитної політики, котра б підпорядковувала всі дії персоналу банківської установи, пов'язаного із кредитними операціями, єдиній меті – мінімізації ступеня ризику, що супроводжує кредитні банківські операції. Така кредитна політика повинна ґрунтуватися на комплексній аналітичній роботі персоналу банківської установи і має передбачати наступне: аналіз обмежень, що можуть вплинути на ступень кредитного ризику; ступень, розподіл і важливість класифікованих позичок; рівень і склад непрацюючих, переглянутих, пролонгованих позичок і кредитів із пониженою відсотковою ставкою; достатній рівень резервів із переоцінки кредитів; здатність керівництва банківської установи ефективно управляти проблемними активами і ліквідувати їх; надмірна концентрація позичок; відповідність і ефективність кредитної політики і кредитних

процедур і операцій, а також їх дотримання; адекватність і ефективність процедур банківської установи за визначенням і слідкуванням первинних кредитних ризиків, а також ризиків за вже наданими кредитами.

Основною метою цілісної політики банківської установи з управління кредитним ризиком є найбільш ефективна скоординована організація роботи банківського персоналу, пов'язаного з кредитними операціями. З метою мінімізації кредитного ризику банківська установа повинен контролювати рівень ризику при здійсненні висновку щодо кожної конкретної кредитної операції і відстежувати стан кредитного портфеля у цілому. При здійсненні кредитування з метою зменшення виникаючого кредитного ризику банківської установи потрібно взяти до уваги три важливі аспекти: 1) кредитоспроможність потенційного позичальника; 2) ступінь відображення інтересів банківської установи і його вкладників у кредитному договорі; 3) здатність задоволення позову на активи або доходи потенційного позичальника у разі непогашення заборгованості.

Отже, із проведеного дослідження ми можемо зазначити, що процес удосконалення механізму управління кредитним ризиком банківської установи є базою активізації банківського кредитування реального сектору вітчизняної економіки. На сучасному етапі розвитку банківської системи і національної економіки кредитний ризик набуває усе більш чинників, які негативно на нього впливають. Це вимагає від банківських установ постійної уваги до забезпечення необхідного рівня ефективності управління кредитним ризиком, так як він перебуває у прямій залежності від якості кредитного портфеля, котрий є результатом кредитної діяльності банківської установи. Тому чим якісніший склад кредитних вкладень банківської установи, чим прибутковіша і менш ризикова його кредитна діяльність, тим більше вкладень надходитиме в реальний сектор економіки.

3.2. Ефективне управління кредитною діяльністю банківської установи

Кредитна діяльність є найважливішою діяльністю будь-якої банківської установи, що забезпечує їй дохід та можливість розвитку. Тому кредитна діяльність банку потребує ефективного управління як зі сторони банківського менеджера, так і з теорії стратегічного управління загалом.

Ці питання досліджували багато науковців, зокрема О.В. Лисенок, розглядаючи стратегічне управління кредитними операціями, стверджує, що таке управління – «це діяльність щодо розроблення кредитної стратегії банківської установи, формування мети, завдань та вибору методів їх досягнення» [28, с. 185]. Ж.В. Довгань досліджувала саме основний склад кредитного менеджменту та напрямами його вдосконалення. Як відмічає автор: «основною метою управління кредитною діяльністю є саме організація ефективного управління» [18, с. 45-46].

І.Є. Семенча відмічає, що «управління кредитною діяльністю на рівні банку доцільно охарактеризувати не лише як організацію кредитного процесу з чітким функціональним розмежуванням обов'язків кредитного персоналу, а як скоординовану сукупність дій у сфері розроблення та реалізації кредитної політики, організації кредитного процесу на основі безпосереднього впливу на кредитний портфель для досягнення мети банку відповідно до його кредитної стратегії та тактики» [43, с. 293].

Він вважає, що процес здійснення управління кредитною діяльністю банківської установи має вісім етапів. Отже, розглянемо повну програму дій з управління кредитною діяльністю банківської установи.

Перший етап. Оцінка стану кредитної діяльності банківської установи:

- адекватна оцінка кредитного ринку та конкурентної позиції банківської установи на ньому;
- оцінка динаміки та структури кредитного портфеля банківської установи;
- оцінювання якості кредитного портфеля банківської установи;

- оцінка ресурсної бази банку, визначення перспектив її розвитку;
- оцінка попиту та очікувань позичальників за сегментами;
- оцінка ефективності та результативності засобів просування кредитних продуктів на ринок;
- оцінка стану конкурентів та їх пропозицій з кредитування.

Рис. 3.1. Етапи управління кредитною діяльністю банківської установи

Другий етап. Формування представлення про розвиток кредитної діяльності банківської установи та складання системи цілей:

- формування представлень про кредитну діяльність банківської установи в перспективі;

- визначення місії щодо кредитної діяльності банківської установи;

- складання дерева цілей з кредитування.

Третій етап. Формування кредитної політики банківської установи:

- поєднання інформації від попередніх етапів, фіксація правильних дій, суперечностей та досі не охоплених увагою проблем;

- формування концепції розвитку кредитної діяльності банківської установи;

- складання кредитної політики банківської установи.

Четвертий етап. Формування кредитної стратегії банківської установи:

- з дерева цілей з кредитування виокремлення системи стратегічних цілей, усвідомлення їх змісту та взаємозв'язку;

- виділення переліку функцій з управління банківським кредитуванням;

- упорядкування системи стратегічних цілей та функцій з управління кредитуванням;

- розробка та впровадження системи принципів в кредитуванні, які б відображали основні шляхи кредитної політики банківської установи;

- визначення переліку потрібних інформаційних, фінансових, матеріальних та людських ресурсів для здійснення кредитної діяльності банку в майбутньому (за різними часовими періодами);

- визначення показників та їх граничних значень, які будуть слугувати орієнтирами ефективної кредитної діяльності банківської установи;

- складання розгорнутого стратегічного та плану дій банківської установи з кредитування.

П'ятий етап. Формування банківською установою кредитних тактик:

- з дерева цілей з кредитування виділення системи тактичних цілей, усвідомлення їх змісту;

- упорядкування системи тактичних цілей з функціями управління кредитуванням;

- виділення з кредитної стратегії банківської установи тих положень, що стосуються кредитних тактик;
- оцінка наявних ресурсів банківської установи (видів, кількості та обсягів), забезпечення виконання;
- виявлення кредитних ризиків у майбутньому;
- визначення оптимальних методів досягнення кредитних тактик у перспективі;
- складання тактичного плану з кредитування.

Шостий етап. Організація кредитної діяльності банківської установи щодо впровадження тактичного плану:

- маркетингові заходи з досліджування кредитного ринку на момент впровадження та реалізації, конкурентної позиції та маркетингової стратегії та тактики з кредитування;
- маркетингові заходи щодо вивчення необхідних потреб та очікувань усіх клієнтських каналів, що оточені кредитуванням;
- розроблення під клієнтські канали необхідних кредитних продуктів;
- вивчення співробітниками банківської установи всіх пропозицій з кредитування, їх особливостей, відмінностей та порядку надання;
- маркетингові заходи з організації впровадження кредитних продуктів на ринок.

Сьомий етап. Моніторинг за реалізацією планів з кредитування в банківській установі:

- постійний контроль стану кредитного ринку та конкурентної позиції банківської установи на ньому;
- моніторинг адекватності реальним умовам структури дерева цілей з кредитування;
- моніторинг змін середовищ кредитної діяльності банківської установи;
- моніторинг змін середовищ, за необхідності – коригування кредитної політики банківської установи;

- моніторинг змін середовищ, за необхідності – коригування переліку потрібних інформаційних, фінансових, матеріальних та людських ресурсів для здійснення кредитної діяльності банківської установи;

- моніторинг показників, за необхідності – коригування їх граничних значень, які вибрані орієнтирами ефективної кредитної діяльності банківської установи;

- моніторинг змін середовищ, кредитної політики, за необхідності – коригування стратегічного плану дій банківської установи з кредитування;

- моніторинг змін кредитної політики банківської установи, її кредитної стратегії, за необхідності – коригування системи тактичних цілей;

- контроль кредитних ризиків, динаміки та структури нормативів НБУ;

- моніторинг зміни кредитної політики, кредитної стратегії, за необхідності – коригування тактичного плану з кредитування;

- контроль за структурою та якістю кредитного портфеля банківської установи, структури забезпеченості кредитів, структури кредитного рейтингу банківської установи;

- контроль та постійний аналіз обсягів проблемних кредитів, аналіз причин їх виникнення;

- оцінка виконання рівня дохідності та ефективності управління кредитною діяльністю банківської установи;

- моніторинг зміни потреб та коливання попиту на кредитні продукти банківської установи, оцінка їх причин та внесення коректив;

- моніторинг коливань вмотивованості персоналу банківської установи, який здійснює роботу в напрямі кредитування, коригування за потреби системи заохочень працівників до результативності діяльності та активності в процесі обслуговування потенційних клієнтів;

- моніторинг дієвості системи заходів на вмотивованість потенційних клієнтів, визначення причин коливань, за необхідності – коригування.

Восьмий етап. Мотивація працівників та потенційних клієнтів до результативної взаємодії щодо кредитування:

- для працівників: 1) вивчення потреб працівників, їх індивідуальних особливостей, що потребують реалізації; 2) розроблення системи заохочень працівників до результативності діяльності та активності під час обслуговування потенційних клієнтів; 3) розроблення та впровадження системи, що заохочує працівників до ініціативи та пропозицій щодо покращення кредитування;

- для потенційних клієнтів: 1) розроблення та реалізація дієвих заходів щодо організації оберненого зв'язку від клієнтів-позичальників; 2) оцінка пропозицій потенційних клієнтів, втілення їх у практику банківської установи, інформування потенційних клієнтів про зміни; 3) постійна оцінка та покращення умов обслуговування потенційних клієнтів, застосування найкращого світового досвіду; 4) психологічна та методична підготовка працівників, врахування індивідуальних особливостей кожного потенційного клієнта задля підвищення результативності взаємодії.

Отже розглянуті етапи програми дій з управління кредитною діяльністю банківської установи охоплює всі функції управління та мають на меті ефективність її впровадження.

Також ефективність управління кредитною діяльністю банківської установи визначає фінансовий результат діяльності, а він в свою чергу залежить від двох факторів: зростання прибутковості за умов підвищеного рівня ризикованості та зменшення ризику на фоні зниження прибутку.

Від напряму обраних методів управління кредитним ризиком банківською установою залежить їх дієвість. Тому для вибору найефективніших інструментів впливу необхідно забезпечити прогнозування кредитного ризику, чого можна досягти на основі матриці кредитних рішень (дод. Б), застосування якої дозволить впливати на динаміку кредитної діяльності банківською установи в залежності від динаміки зміни якості кредитного портфеля.

Отже, мінімізація кредитного ризику та підвищення рівня якості кредитного портфеля будь-якого банку та зокрема АТ «Креді Агріколь Банк»

повинна передбачати: дотримання ефективного оптимального співвідношення між ризикованістю та прибутковістю банківських операцій; ведення процесу управління кредитними ризиками як зі сторони керівників підрозділів, так і тих, які безпосередньо забезпечують проведення необхідних банківських операцій; роботу щодо мінімізації кредитних ризиків необхідно здійснювати поетапно та безперервно, оскільки постійно змінюються фінансовий стан АТ «Креді Агріколь Банк», фінансові спроможності потенційних клієнтів, кон'юнктура грошового та кредитного ринків, економічна ситуація в країні та в регіоні.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження «Кредитна діяльність банків України на сучасному етапі економічного розвитку» сформовано наступні висновки теоретичного та практичного характеру:

Теоретичні висновки:

1. На основі проведеного дослідження узагальнено ознаки кредитної діяльності банківської установи, а саме ознаки економічного, правового, соціального характеру. Виділено ознаку кредитної діяльності комерційного характеру, за допомогою якої одержується комерційний ріст завдяки зміцненню та підвищенню надійності якості кредитного портфеля банківської установи. Дослідивши різноманітні підходи науковців щодо розуміння сутності кредитної діяльності банківської установи, пропонуємо узагальнити дане визначення як - сукупну координацію дій, які пов'язані із формуванням механізму залучення та розміщення кредитних ресурсів на кредитному ринку із використанням загальноприйнятих принципів та законодавчо-нормативних норм для забезпечення ефективного управління кредитним процесом банківської установи. А також, кредитна діяльність банку – це двосторонній процес, що передбачає, з однієї сторони, залучення грошових коштів та формування кредитних ресурсів, а з іншої, їх розміщення на кредитному ринку; зумовлює особливий статус банківської установи як основного фінансового посередника на кредитному ринку, який характеризується високим ступенем відповідальності перед значним колом суб'єктів, а саме кредиторами, акціонерами, позичальниками, державою.

2. Найбільшу питому вагу у структурі активних операцій банківських установ займають кредитні операції, а відтак є пріоритетним напрямом їхньої діяльності.

Кредитні операції - це економічні відносини між кредитором і позичальником (дебітором) з надання тимчасово вільних грошових коштів на

умовах та принципах кредиту. До банківських кредитних операції можна віднести наступні групи:

- активні, коли банківська установа виступає в особі кредитора, видаючи кредити;

- пасивні, коли банківська установа виступає в ролі позичальника (дебітора), залучаючи тимчасово вільні грошові кошти від клієнтів і інших банківських установ на умовах платності, терміновості, зворотності

3. Сутність поняття «кредитна політика банківської установи» - це структурно-функціональна цілісність взаємообумовлених між собою структурних елементів (завдань, цілей, принципів, технології), взаємодія яких дозволяє з'ясувати найбільш ефективні стратегії діяльності банківської установи на кредитному ринку.

Практичні висновки:

1. Проаналізувавши сучасний стан кредитної діяльності АТ «Креді Агріколь Банк», ми можемо відзначити, що відбувається тенденція до зменшення обсягів наданих кредитів. Але все-таки близько 87 % кредитного портфеля припадає на кредитування суб'єктів господарювання. Це пов'язано з тим, що збільшилися обсяги кредитування сільського господарства, активно іде розвиток сфери оптової та роздрібної торгівлі та переробної промисловості. Збільшилися і кредити фізичним особам. Найбільша питома вага в структурі кредитних ресурсів АТ «Креді Агріколь Банк» за ступенем забезпеченості належить забезпеченим кредитам. Загалом, не зважаючи на невеликий спад в 2023 році, спостерігається тенденція до пожвавлення банківської діяльності, де визначною її ланкою виступають кредитні операції.

2. Здійснивши аналіз кредитної діяльності АТ «Креді Агріколь Банк» за 2021-2023 рр., можна стверджувати, що основною проблемою ефективної кредитної діяльності Банку є формування оптимального, раціонального співвідношення доходу та ризику кредитного портфеля банківської установи та створення ефективної системи управління з видачею кредитів. Основним

завданням даної системи має бути визначення та видача тільки доцільних, виправданих кредитів, завдяки створенню ефективної методики аналізу реального рівня ризику кредитних операцій. Це має зменшити питому вагу проблемної заборгованості в загальному обсязі виданих кредитів та підвищити дохідність кредитного портфеля Банку.

3. АТ «Креді Агріколь Банк» обирає достатньо ефективну та зважену кредитну політику, про що свідчать досліджувані показники за 2021-2023 рр. Але можна рекомендувати перенаправити зайві кошти з резерву під кредитні ризики на збільшення прибутковості Банку.

Мінімізація кредитного ризику та підвищення рівня якості кредитного портфеля будь-якого банку та зокрема АТ «Креді Агріколь Банк» повинна передбачати: дотримання ефективного оптимального співвідношення між ризикованістю та прибутковістю банківських операцій; ведення процесу управління кредитними ризиками як зі сторони керівників підрозділів, так і тих, які безпосередньо забезпечують проведення необхідних банківських операцій; роботу щодо мінімізації кредитних ризиків необхідно здійснювати поетапно та безперервно, оскільки постійно змінюються фінансовий стан АТ «Креді Агріколь Банк», фінансові спроможності потенційних клієнтів, кон'юнктура грошового та кредитного ринків, економічна ситуація в країні та в регіоні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова Н.Е., Вознікова Ю.М. Кредитна політика банківських установ. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 957–961.
2. Аванесова І. А. Оцінка кредитної діяльності банку. *Фінанси України*. 2005. № 8. С. 103–108.
3. Антіпова Н. А. Вдосконалення ефективності кредитної політики банку як однієї з передумов конкурентоспроможності економіки. URL: http://library.kpi.kharkov.ua/Vestnik/2010_8/stati/Antipova.pdf.
4. Арбузов С.Г, Колобов Ю.В., Міщенко В.І., Науменкова С.В. Банківська енциклопедія. К.: Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. 504 с.
5. Васильєва Н. О. Науково-практичні підходи до побудови системи управління кредитним ризиком банку. *Фінансовий простір*. 2018. № 4. С. 134-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2018_4_17
6. Вітлинський В. В. Кредитний ризик комерційного банку: навч. посіб. К.: Знання, 2000. 251 с.
7. Волохов В. І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності. *Фінанси України*. 2009. № 8. С. 109–117.
8. Волкова Н.І., Кункель А.О., Тенденції та особливості кредитної діяльності вітчизняних банків на сучасному етапі розвитку економіки. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/5736-11516-1-SM.pdf>
9. Волкова Н.І., Кункель А.О. Тенденції та особливості кредитної діяльності вітчизняних банків на сучасному етапі розвитку економіки. *Економіка і організація управління*. 2018. № 1 (29). URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/5736-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-11516-1-10-20180627%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/5736-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-11516-1-10-20180627%20(1).pdf)

10. Гаркуша Ю. О., Сполітка Є.Г. Удосконалення процесу оцінки кредитного ризику в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2017. №13. с. 280-285.
11. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: підручник. К.: КНЕУ, 2012. 599 с.
12. Глущенко С.В. Кредитний ринок: інститути та інструменти: навч. посіб. К.: Видавничий дім «КиєвоМогиллянська академія», 2010. 153 с.
13. Григораш Т. Ф., Пільгуй С.С. Банківське кредитування в Україні: сучасний стан, основні проблеми та шляхи їх вирішення. *Економічний простір*. 2012. №62. С. 119-124.
14. Демчук Н.І., Абахтімова А.А. Управління банківськими ризиками. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 24. Ч.1. С. 117-119.
15. Денисенко М.П., Кабанов В.Г., Худолій Л.М. Грошово-кредитна діяльність банків: навч. посіб. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2004. 339 с.
16. Дзюбановська Н.В. Моделювання кредитно-депозитної політики банку. Дис. к.е.н. спец. 08.00.11. Тернопіль, ТНЕУ, 2015. 213 с.
17. Дмитренко М.Г., Потлатюк В.С. Кредитування і контроль: навч.-метод. посіб. (у схемах і коментарях). К.: Кондор, 2009. 296 с.
18. Довгань Ж.В. Особливості управління кредитною діяльністю банківських установ у сучасних умовах. *Світ фінансів*. 2015. № 4. С. 43–55.
19. Доценко І. О., Доценко В. В. Сутність та значення кредитної діяльності банку в сучасних умовах економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. Вип.12. Ч. 1. С. 94–98.
20. Карась О. О. Специфіка системи управління ризиками в банківській сфері. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3917>.
21. Колодізев О. М., Агаджанян А.А. Оптимізація управління кредитним обслуговуванням клієнтів банку. *Формування ринкової економіки*

в Україні. *Збірник наукових праць*. 2019. Вип. 41, Львівський національний університет імені Івана Франка. С. 241 – 248.

22. Колотуха С.М., Власюк С.А. Гроші та кредит: навч. посіб. К.: Знання, 2012. 495 с.

23. Косова Т.Д., Циганов О.Р. Банківські операції: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2011. 372 с.

24. Круш П. В., Бугрім С. І. Напрями підвищення результативності управління кредитною політикою банку в умовах кризи. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2017. Вип. 19. С. 149–158. URL: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/87983/98349>

25. Лагунова І. А. Сутність та принципи концепції ризик-менеджменту. *Актуальні проблеми державного управління*. 2018. № 1 (53). С. 44–52.

26. Лачкова В.М., Лачкова Л.І., Шевчук І.Л. Фінансовий менеджмент в банку: навч. Посібник. Х.: Видавець Іванченко І.С., 2017. 180 с.

27. Лисенко О.В. Оцінка ефективності кредитної діяльності вітчизняних банків. *Вісник ЖДТУ*. 2013. №3. С.105 – 107.

28. Лисенок О.В. Формування стратегії та політики управління кредитними операціями банків. *Вісник ЖДТУ*. 2016. № 1 (75). С. 185–190.

29. Любар О. О. Кредитна політика банків: види та моделі. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2010. №3 (9). – С. 183-195.

30. Лютий О.І. Банківський маркетинг. URL:http://pidruchniki.ws/15840720/bankivska_sprava/bankivskiy_arketing_-_lyutiy_io.

31. Макаренко Ю. П., Хоруженко А.А. Управління активами та пасивами комерційного банку з метою підвищення ефективності їх використання. URL:http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2017/13.pdf.

32. Малахова О.Л., Тетюк С.В. Кредитна діяльність банків як базова передумова забезпечення фінансової стійкості банківської системи України. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/466/457>

33. Мещеряков А.А. Організація діяльності комерційного банку: навч. посібник. К.:Центр навчальної літератури, 2010. 608 с.
34. Міщенко В.І., Коренева О.Г. Банківські операції: [підручник]. К.:Знання, 2010. 796 с.
35. Новосельцева М. М. Формування та реалізація кредитної політики комерційного банку : автореф. дис. ... канд. екон. наук 08.00.10 «Фінанси, гроші та кредит». 2010. 21 с.
36. Островська Н.Л. Теоретичні та практичні аспекти організації моніторингу кредитної політики в банку. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>
37. Офіційний сайт АТ «Креді Агріколь банк». URL: <https://credit-agricole.ua>
38. Посохов І. М. Сучасні міжнародні стандарти ризик-менеджменту // *Сучасні тенденції розвитку світової економіки: зб. матеріалів 9-ї Міжнар. наук.-практ. конф.* Харків : ХНАДУ, 2017. Т. 2. С. 77 – 78
39. Просович О. П., Процак К.В. Ідентифікація та оцінка кредитного ризику комерційних банків. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2017. № 873. С. 88–96
40. Реверчук С.К. Гроші та кредит: підручник. К.: Знання, 2011. 382 с.
41. Рибалко О. П. Кредитна політика комерційного банку та стратегії її реалізації. *Інтелект XXI*, 2018. С. 120.
42. Рибалко А. С. Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/20_ukr/85.pdf
43. Семенча І.Є. Ефективне управління кредитною діяльністю банку: системний погляд професійного менеджера. URL:http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/34_2019_ukr/44.pdf
44. Сорока А. В., Колесникова А.Р. Кредитна політика банку як основа управління кредитним ризиком. *«Молодий вчений»*. 2017. С. 771.

45. Фастовець М. Проблемні аспекти ризиковості кредитування малого бізнесу в Україні. *Вісник НБУ*. 2009. №2.
46. Чмутова І. М., Яременко О.Р. Концепція формування технологій управління фінансами банку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 16. С. 810-816.
47. Шило Ж. С. Управління кредитним ризиком комерційного банку. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2019. С. 216-225.
48. Burns R. Economic Capital and Assessment of Capital Adequacy. URL: www.fdic.gov/economic
49. Lebid O., Chmutova, I., Zuieva & O. Veits Risk assessment of the bank's involvement in legalization of questionable income considering the influence of fintech innovations implementation. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2018. № 2. pp. 232-246.
50. Zarutskya E., Pavlova T., & Sinyuk A. (2018). Structural-functional analysis as innovation in public governance (case of banking supervision). *Marketing and Management of Innovations*. 2018. pp. 349-360.

ДОДАТКИ

Класифікація видів кредитних операцій

Ознака	Вид
За видами кредиту	Банківський Господарський Державний Міжнародний Споживчий Іпотечний Лізинговий
За цільовим спрямування	Кредити торгово-промисловим підприємствам; Кредити під нерухомість; Сільськогосподарські кредити Контокорентний кредит Кредит під заставу державних цінних паперів (ломбардний кредит) Кредити, пов'язані з вексельним обігом Міжбанківські кредити Кредити органам влади
За сферою спрямування	Кредит у сферу обігу Кредит у сферу виробництва
За забезпеченістю	Кредит під заставу майна позичальника Кредит під гарантію або доручення Кредит під переуступку на користь банку контрактів, вимог та розрахунків позичальників до третьої особи Кредит на основі договору страхування відповідальності позичальника за непогашення заборгованості по кредиту Кредит під супровідні та товарні документи Кредит під цінні папери Кредит під інші грошові вимоги позичальника до третьої особи.
За терміном використання	Кредити строкові Кредити безстрокові Кредити прострочені Кредити відстрочені
За методами надання	Кредит о одноразовому Кредит у відповідності з відкритою кредитною лінією Кредити гарантовані
За характером та способу сплати процентів	Кредити з фіксованою процентною ставкою Кредити з плаваючою процентною ставкою Кредити зі сплатою процентів по мірі використання позикових коштів (звичайні кредити) Кредити зі сплатою процента одночасно з отриманням позичених коштів (дисконтний кредит)
За кількістю кредиторів	Кредити, що надаються одним банком Синдикативні (консорціумні) кредити Кредити паралельні
За банківською послугою	Акцептний кредит Авальний кредит Дисконтний кредит Факторинг Форфейтинг

Матриця кредитних рішень

Ступінь ризику кредитного портфелю	Зростання кредитного портфелю	Стабільність кредитного портфелю	Зменшення обсягу кредитного портфеля
Низький	Зростання кредитного портфеля супроводжується зменшенням його ризикованості і зростанням дохідності	За низького ступеня ризику кредитна діяльність банківської установи не розширюється.	За низького ступеня ризику кредитна діяльність банківської установи знижується
Заходи дій	Кредитну політику банківської установи переглядати не доцільно	Кредитну політику банківської установи доцільно переглянути в рамках збільшення переліку потенційних позичальників	Необхідно переглянути активи банківської установи і кредитні продукти задля забезпечення вищої доступності потенційних позичальників до позичок
Середній	Зростання кредитного ризику не супроводжується адекватним зростанням кредитного портфеля та дохідності	Невизначеність щодо динаміки розвитку кредитного портфеля банківської установи з одночасним зростанням кредитного ризику	Стійка негативна тенденція зниження кредитного портфеля та погіршення якості кредитів
Заходи дій	Доцільно переглянути методи ідентифікації та управління кредитним ризиком банківської установи і вдосконалити оцінку кредитоспроможності потенційного позичальника	При розгляді кредитної політики слід зосередити увагу на питаннях управління кредитним ризиком банківської установи та методиці кредитування потенційного позичальників	Потрібно переглянути стратегію кредитування задля доступності потенційних клієнтів до позичок та мінімізації кредитного ризику.
Високий	Зростання кредитного портфеля відбувається за значної ризикованості та	Негативна тенденція кредитування зі зростання питомої ваги проблемних кредитів	На фоні зменшення кредитної діяльності зростання кредитного ризику

	зниженням дохідності		
Заходи дій	Необхідно не лише переглянути кредитну політику банківської установи, а й методику кредитування. Потрібно застосувати заходи мінімізації та обмеження кредитного ризику	Посилення управління кредитним ризиком банківської установи та проблемними кредитами, забезпечення відновлення дохідності. Активізація кредитування з одночасним зниженням кредитного ризику	Повне коригування кредитної політики банківської установи, внесення змін в управління кредитною діяльністю банку на портфельному рівні, оптимізація структури кредитного портфеля та застосування ризик-менеджменту банківської установи

АНОТАЦІЯ

Шупенюк Т.В. Кредитна діяльність банків України на сучасному етапі економічного розвитку. - Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого рівня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Чернівці, 2024.

У кваліфікаційній роботі в першому розділі розглянуто економічну сутність та значення кредитної діяльності банку в сучасних умовах, охарактеризовані кредитні операції як основний структурний елемент кредитної діяльності банку, розкрито механізм формування та реалізації кредитної політики банківської установи. В другому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовані кредитні операції досліджуваного Банку, оцінено ефективність кредитної діяльності досліджуваної банківської установи та обґрунтовані напрями підвищення якості кредитного портфеля АТ «Креді Аґріколь Банк». У третьому розділі роботи визначені напрями підвищення ефективності системи управління кредитними ризиками банку та обґрунтовані шляхи ефективного управління кредитною діяльністю банківської установи.

Ключові слова: кредит, кредитна діяльність, кредитні операції, кредитна політика, кредитні ризики.

ABSTRACT

Shupenyuk T.V. Credit activity of Ukrainian banks at the current stage of economic development. - Manuscript. Qualification work for obtaining the first level of higher education "bachelor" in specialty 072 - Finance, banking and insurance. - Chernivtsi National University named after Yu. Fedkovicha, Chernivtsi, 2024.

In the qualification work, the first chapter examines the economic essence and significance of the bank's credit activity in modern conditions, characterizes credit operations as the main structural element of the bank's credit activity, and reveals the mechanism of formation and implementation of the bank's credit policy. In the second section of the qualification work, the credit operations of the Bank under study were analyzed, the effectiveness of the credit activity of the bank under study was evaluated, and the justified directions for improving the quality of the credit portfolio of JSC "Credi Agricole Bank" were evaluated. In the third section of the work, directions for improving the effectiveness of the bank's credit risk management system and substantiated ways of effective management of credit activities of the banking institution are determined.

Key words: credit, credit activity, credit operations, credit policy, credit risks.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Т.В. Шупенюк

